GEMEENTE
VALKENSWAARD

Economisch Beleid

2017-2020

gemeente Valkenswaard

22 december 2016

Economisch beleid 2017-2020

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	Blz.	3
2	Inleiding	Blz.	4
3	Leeswijzer	Blz.	5
4	Economie van Valkenswaard	Blz.	6
4.1	Achtergrond	Blz.	6
4.2	SWOT	Blz.	7
5	Doelstellingen & uitvoering	Blz.	8
5.1	Doelstellingen	Blz.	8
5.2	Uitvoering & evaluatie beleid	Blz.	8
6	Visie & gemeentelijke rol	Blz.	9
6.1	Visie	Blz.	9
6.2	Rolverdeling gemeente – bedrijfsleven	Blz.	10
6.3	Burgerparticipatie & Overheidsparticipatie	Blz.	10
7	Sectoren	Blz.	12
7.1	Sectoraal beleid?	Blz.	12
7.2	Sectoren in het buitengebied	Blz.	12
7.3	Vrijetijdseconomie	Blz.	12
7.4	Agrarische sector	Blz.	14
7.5	Paardeneconomie	Blz.	15
7.6	Detailhandel	Blz.	16
7.7	Weekmarkt	Blz.	18
8	Speerpunten	Blz.	20
8.1	Citymarketing	Blz.	20
8.2	Brainport	Blz.	20
8.3	Bedrijventerreinen	Blz.	22
8.4	ZZP’ers	Blz.	26
8.5	Regionale Samenwerking	Blz.	26
8.6	Accountmanagement	Blz.	26
8.7	Digitaal ondernemersloket	Blz.	27
8.8	Aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt	Blz.	27
Bijlage 1	Economie van Valkenswaard	Blz.	29
1.1	Ondernemerschap	Blz.	29
1.2	Arbeidsmarkt	Blz.	32
1.3	Bedrijventerreinen	Blz.	35

1 Samenvatting

Beleid
De looptijd van het Beleidskader Economische Zaken 2012-2015 is afgelopen. Nieuwe ontwikkelingen vragen om een nieuw beleid. Het economisch beleid voor de periode 2017 tot en met 2020 geeft een visie op de lokale economie en gemeentelijke rol daarbij en stelt kaders. Voor de uitvoering van het beleid worden actieprogramma's opgesteld. Bij het opstellen van het Economisch Beleid 2017-2020 is nadrukkelijk ingezet op het gebruik maken van de inbreng van ondernemend Valkenswaard. In lijn met de Toekomstvisie zal overheids- en burgerparticipatie eveneens een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van het beleid.

Doelstellingen
Het Economisch Beleid 2017-2020 heeft twee doelstellingen:

- Een lage werkloosheid
- Het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bedrijven

Visie
Om deze doelstellingen te realiseren, wordt in lijn met de Toekomstvisie ingezet op het maken van keuzes. Enerzijds wordt geconstateerd dat voor sectoren zoals de detailhandel en industrie de fysieke grenzen van de groei in zicht zijn. Daarvoor geen focus op ruimtelijke groei, maar de aanwezige kwaliteit beter benutten. Dit betekent investeren in de kwaliteit van het centrum (Masterplan Centrum) en het optimaliseren van de Schaapsloop. Dit laatste kan door herontwikkelingen te faciliteren en de uitstraling van het bedrijventerrein een impuls te geven. Anderzijds kiest Valkenswaard voor de vrijetijdseconomie als groeisector. Deze sector dient een volwaardige drager van de lokale economie te worden, ook in termen van werkgelegenheid. Om deze groei te realiseren wordt ingezet op de realisatie van een Leisure zone. Ook Natuurgrenspark De Groote Heide biedt kansen.

Beleid
In het beleid wordt voorgaande visie nader uitgewerkt. In aanvulling daar op worden nog meer keuzes gemaakt zoals ondermeer:

Brainport
Dat Valkenswaard onderdeel is van de Brainportregio is cruciaal voor de lokale economie. Tegelijkertijd is er voor het lokale bedrijfsleven meer te halen uit de samenwerking met Brainport Development. Tevens wordt Brainport benut om de Schaapsloop een impuls te geven.

Agrarische sector
De ontwikkelingsruimte voor de krimpende agrarische sector is beperkt. Wel wordt ruimte geboden voor ondernemerschap in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).

Accountmanagement
Om ondernemers goed van dienst te kunnen zijn, wordt ingezet op accountmanagement. Daarnaast is accountmanagement ook bedoeld om bedrijven voor vestiging in Valkenswaard te interesseren. Bijvoorbeeld voor in de Leisure zone.

Paardeneconomie
De paardenactiviteiten nabij de Maastrichterweg dragen bij aan een positief imago voor Valkenswaard, maar er is ruimte voor private spin-offs zoals onderwijsfaciliteiten of verblijfsaccommodaties.

Regionale samenwerking
Valkenswaard erkent de meerwaarde van regionale economische samenwerking. Het staat daar positief tegenover met oog voor de lokale belangen.

2 Inleiding

Het vorige gemeentelijke economisch beleid dateert uit 2012. Destijds was de Nederlandse economie na een kort herstel na de bankencrisis van 2008 en 2009 weer een recessie beland. Een moeilijke tijd waarin de werkloosheid opliep, bedrijven failliet gingen en de investeringsbereidheid laag was. Deze ontwikkelingen gingen vanzelfsprekend niet aan Valkenswaard voorbij.

Economisch zware tijden hebben negatieve gevolgen voor de overheidsfinanciën. Het maakte het voor de overheid lastig om te investeren in economische groei. In Valkenswaard was het juist wel de overheid die anticyclisch investeerde in de economie. Zo is veel geld geïnvesteerd in de herstructurering van Schaapsloop 1 om het vestigingsklimaat op Valkenswaards grootste bedrijventerrein te verbeteren. Dit heeft zichtbaar haar vruchten af geworpen. De kwaliteit van de infrastructuur en openbare ruimte zijn onmiskenbaar verbeterd. Het zijn vooral enkele private locaties die nog afbreuk doen aan de uitstraling van het bedrijventerrein.

Een andere trend waar Valkenswaard niet aan ontkwam, zijn de enorme klappen die de detailhandel heeft gekregen. Zelfs grote ketens vallen om en de leegstand is fors toegenomen. De horeca is geconfronteerd met ander uitgaansgedrag. Met het Masterplan Centrum heeft de gemeente een visie ontwikkeld voor een toekomstbestendig centrum waarvoor de keuze is gemaakt voor een compact en kwalitatief hoogwaardig centrum. Samen met het centrummanagement wordt gewerkt aan de realisering hiervan.

De Nederlandse en Valkenswaardse economie staan er nu onmiskenbaar beter voor dan vijf jaar geleden. Sinds 2014 groeit de economie weer en voor de komende jaren wordt voorspeld dat de groei doorzet. Echter, voorspellingen zijn slechts voorspellingen. En de wereld, zeker die van de economie, verandert in een steeds hoger tempo. En dat de werkloosheid amper daalt en deflatie dreigt, is zorgwekkend. Bovendien zorgt de aanstaande Brexit voor onzekerheid en dat is nooit bevorderlijk voor de economische groei.

Er mag alles samenvattend met gematigd optimisme vooruit worden gekeken naar de komende jaren. Dit geldt ook voor Valkenswaard. Door het oprichten van de stichting Valkenswaard Marketing wordt er uitvoering gegeven aan de wijze waarop Valkenswaard zich in lijn met haar Toekomstvisie wil positioneren. Voor de vrijetijdseconomie wordt ingezet op het zetten van een grote stap voorwaarts met een heuse Leisure zone. De relatie met Brainport wordt geïntensiveerd en het vestigingsklimaat op de Schaapsloop verder verbeterd. Positieve signalen over de investeringsbereidheid van bedrijven met groeiambities, kunnen een boost geven aan de lokale economie.

De rol van het bedrijfsleven is sowieso cruciaal. Daarom spant de gemeente zich in om ondernemers ervan te overtuigen om zich te vestigen in Valkenswaard. Voor het centrum speelt daarin het door de gemeente gesubsidieerde centrummanagent een actieve rol.

Het bedrijfsleven heeft een grote rol bij de uitvoering van het economisch beleid. De gemeente kan haar economische ambities niet zelfstandig realiseren. Daarom is aan de voorkant het bedrijfsleven ook uitvoerig betrokken bij de totstandkoming van voorliggende beleidsnota. De gemeente Valkenswaard dankt daarom alle ondernemers en ondernemersverenigingen die hun inbreng hebben geleverd. Dit geldt in het bijzonder voor de stuurgroep economische zaken waarin veel ondernemersverenigingen zijn vertegenwoordigd.

Als gemeente zetten wij deze samenwerking graag voort. Met burger- en overheidsparticipatie wordt zelfs de rol van de ondernemers(verenigingen) vergroot. De voorliggende nota fungeert daarom tevens als uitnodiging aan het Valkenswaardse bedrijfsleven om mee te werken aan de uitvoering van dit beleid. Vanzelfsprekend met begrip en respect voor ieders rol.

3 Leeswijzer

In voorliggend economisch beleid wordt in het volgende hoofdstuk 4 kort een beeld geschetst van de Valkenswaardse economie. Tevens wordt daar een SWOT-analyse gepresenteerd. Vervolgens worden in hoofdstuk 5 de doelstellingen van het beleid geformuleerd. Bovendien wordt kort aangegeven hoe procesmatig gezien werk gemaakt wordt van de uitvoering.
Dit gebeurt alvorens in hoofdstuk 6 de gemeente haar visie geeft op haar koers voor de komende jaren. Dit in combinatie met een duidelijke kijk op de rolverhouding tussen gemeente en bedrijfsleven. Dit gebeurt met oog voor de verandering die daarin gaande is als gevolg van de keuze voor burger- en overheidsparticipatie.
Met de visie is de grote lijn uitgezet. Deze wordt in hoofdstuk 7 vertaald naar inhoudelijke keuzes voor enkele sectoren. In het bijzonder is er aandacht voor de sectoren in het buitengebied. Het speerpunt Leisure komt daarbij nadrukkelijk aan de orde. Ook de diverse vormen van detailhandel krijgen daar de aandacht waar deze sector in transitie om vraagt.
De gemeente voert niet louter sectoraal beleid. In hoofdstuk 8 worden de overige speerpunten uitgediept. Daarbij gaat het enerzijds om klassieke economische vraagstukken, zoals de toekomst van de bedrijventerreinen en de invulling van accountmanagement. Anderzijds is aandacht voor bijvoorbeeld vernieuwing en innovatie in de vorm van de aansluiting met Brainport en citymarketing.
In de afsluitende bijlage 1 is de economie van Valkenswaard uitgedrukt in cijfers. De lezer leest daar hoe Valkenswaard er bijvoorbeeld qua ondernemerschap en op de arbeidsmarkt voor staat. Hier worden niet alleen harde cijfers gepresenteerd, maar vindt tevens een korte analyse plaats. Een analyse die belangrijke input gaf voor de beleidskeuzes die in deze nota zijn gemaakt.

4 Economie van Valkenswaard

4.1 Achtergrond

Regio
Wanneer met enige abstractie naar de Valkenswaardse economie wordt gekeken, is een lokale economie zichtbaar die onlosmakelijk verbonden is met de economie van de Brainportregio. Zuidoost-Brabant staat wereldwijd op de kaart als hoogtechnologische Brainportregio. Een daardoor welvarende streek met veel werkgelegenheid. Wie zich probeert voor te stellen wat het betekent voor Valkenswaard om de gemeente te verplaatsen naar Noordoost-Groningen of Zuidoost-Limburg, begrijpt onmiddellijk de waardevolle regionale context waarbinnen de Valkenswaardse economie functioneert. Zonder onderdeel te zijn van een sterke regio, heeft de Valkenswaardse economie een gigantisch probleem. De regio Zuidoost-Brabant biedt daarentegen juist volop kansen.

Arbeidsmarkt
De aanwezigheid van werkgelegenheid zorgt ervoor dat mensen in of nabij een gemeente willen wonen. De trek van mensen naar steden en de Randstad komt mede voort uit de zoektocht naar carrièrekansen. Valkenswaard is geen stedelijke centrumgemeente en evenmin een typische forensengemeente. Het kan niet zoals Waalre of Son en Breugel voor perspectief op werk, vrijwel volledig meeliften op centrumstad Eindhoven. Om Valkenswaard een aantrekkelijke woongemeente te laten zijn, heeft het zelf een substantiële werkgelegenheid nodig. Zeker om in lijn met de Toekomstvisie 2030 vergrijzing en ontgroening tegen te gaan. Banen maken het aantrekkelijker voor jongeren om na de studie terug te keren, of om er met een jong gezin te gaan wonen.
Kijkend naar de situatie op de arbeidsmarkt van Valkenswaard (zie ook bijlage 1.2), dan valt het volgende op:

- Een relatief hoge werkloosheid;
- De werklozen zijn relatief oud en langdurig werkloos;
- De beroepsbevolking krimpt;
- Valkenswaard heeft in verhouding tot het aantal banen in de eigen gemeente een relatief hoge werkloosheid. Oftewel er vinden meer mensen van buiten Valkenswaard een baan in Valkenswaard, dan dat er inwoners uit Valkenswaard elders werk vinden.

Het huidige bestand aan werklozen heeft een relatief grote afstand ten opzichte van de arbeidsmarkt. Om op de lange termijn een lage werkloosheid te realiseren, is het door de krimpende beroepsbevolking niet per se noodzakelijk om veel banen extra te creëren. En mede door vergrijzing onder werklozen, wordt het werkloosheidsprobleem deels door de tijd opgelost. Wel is het belangrijk dat vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar aansluiten. Dit bijvoorbeeld door oog te hebben voor het opleidingsniveau. Dat is in Valkenswaard relatief laag.

Economische structuur
Valkenswaard is een gemeente aan de zuidelijke rand van de Brainportregio. Daardoor loopt de gemeente niet voorop als het gaat om bijvoorbeeld hightech bedrijvigheid. Wel heeft het aan haar ligging te danken dat het van oudsher een bovenlokale functie heeft voor detailhandel en horeca. Ook wordt de schitterende groene omgeving benut voor toeristisch-recreatieve bedrijvigheid. Daarnaast kent Valkenswaard onmiskenbaar een industriële traditie. Ondanks het dorpse en groene karakter van Valkenswaard, heeft het relatief veel industrie en een kleine agrarische sector. Dit komt nog steeds tot uiting in de vestiging van bekende Valkenswaardse bedrijven zoals de bustak van VDL, MCB, Dommelsch en de vele metaalbedrijven.

4.2 SWOT

Hiervoor, in de cijfermatige analyse van bijlage 1 en in diverse discussies over het economisch beleid, zijn diverse zaken geconstateerd. Een en ander is uiteindelijk vertaald naar beleid. Alvorens in te gaan op de visie en beleidsmatige keuzes die daar uit voortkomen, werkt het overzichtelijk om een SWOT-analyse te presenteren. Een gebruikelijke manier om schematisch zichtbaar te maken waar de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen liggen. Voor de Valkenswaardse economie is de volgende SWOT opgesteld. Een SWOT die ten grondslag ligt aan het hele beleid.

SWOT-analyse economie Valkenswaard

Sterk	**Zwak**
Centrummanagement Paardeneconomie Betrokkenheid ondernemers bij Valkenswaard Groene omgeving Onderdeel economisch sterke Brainportregio Weekmarkt	Aansluiting vraag-aanbod arbeidsmarkt Groeimogelijkheden voor agrariërs Hoge winkelleegstand Laag opgeleide beroepsbevolking Leegstand Schaapsloop 1 Relatief hoge structurele werkloosheid
Kansen	**Bedreigingen**
Aantrekkende economie Brainport Citymarketing Leisure zone Masterplan Centrum Natuurgrenspark De Groote Heide Overheidsparticipatie Regionale Detailhandelsvisie Westparallel + N69 Zuid	Afnemende bovenlokale functie Conjunctuurgevoelige regio Demografische ontwikkeling Gebrek aan vernieuwing horeca Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)

5 Doelstellingen & uitvoering

5.1 Doelstellingen

De gemeente kent twee lange termijn doelstellingen in haar economisch beleid:

- Een lage werkloosheid
- Het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bedrijven

De oplettende lezer herkent deze doelstellingen uit het Beleidskader Economische Zaken 2012-2015. Is er dan niets verandert? Ja, er is wel degelijk veel gebeurd sinds 2012. Echter, deze doelstellingen blijven onveranderd het meest relevant. Zij vormen de essentie voor waarom de gemeente Valkenswaard economisch beleid voert. En de wijze waarop gewerkt wordt aan deze doelstellingen verandert wel met der tijd. Vandaar dat deze nieuwe beleidsnota wel degelijk noodzakelijk is en afwijkt van haar voorganger.

Aangezien deze beleidsdoelstellingen de essentie van het economisch beleid zijn, is het zinvol om deze toe te lichten.

Lage werkloosheid
De gemeente Valkenswaard vindt het zeer belangrijk dat haar inwoners deelnemen aan de samenleving. En daar waar mogelijk in hun eigen inkomen voorzien. Werk is daar een zeer belangrijk middel voor en dat maakt werkgelegenheid zo belangrijk. Een goede economische ontwikkeling is cruciaal voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid.
Waarom dan niet inzetten op geen werkloosheid of een hoge werkgelegenheid? Geen werkloosheid is enerzijds niet realistisch, aangezien er altijd frictiewerkloosheid is. Anderzijds heeft het falen van het communistische systeem met volledige werkgelegenheid, in het voormalige Oostblok uitgewezen dat dit in de praktijk leidt tot inefficiëntie en verborgen werkloosheid. Enige werkloosheid hoort (helaas) bij een gezonde economische ontwikkeling. Natuurlijk is werkgelegenheid noodzakelijk voor een lage werkloosheid.
Het alleen inzetten op het creëren van werkgelegenheid, gaat voorbij aan de noodzaak dat werkgelegenheid (de vraagkant van de arbeidsmarkt) zo goed mogelijk dient aan te sluiten bij het arbeidsaanbod (aanbodkant van de arbeidsmarkt).

Verbeteren vestigingsklimaat voor bedrijven
Bedrijven zijn belangrijk voor de economie en samenleving. Daarom streeft Valkenswaard continu naar het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bedrijven in Valkenswaard. Dit om bedrijven voor Valkenswaard te behouden en hier mogelijkheden te bieden voor groei. Maar ook om hier bedrijven te laten starten of aan te trekken van elders.
Dat betekent niet dat alles wat ondernemers willen mogelijk wordt gemaakt. Soms zijn er zelfs scherpe keuzes nodig die bepaalde ontwikkelingen, die voor sommige individuele ondernemers wenselijk zijn, tegen houden. De ingezette koers ten aanzien van detailhandel is daar een goed voorbeeld van.

5.2 Uitvoering & evaluatie beleid

Voorliggend economisch beleid geeft een visie en stelt kaders en geeft daarmee in grote lijnen de koers aan voor de periode 2017 tot en met 2020. Een beleidstermijn van vier jaar is passend bij de dynamiek van het beleidsterrein economie.
Na vaststelling van dit beleid, wordt door het College van Burgemeester & Wethouders een beknopt (bij voorkeur 1 A4) actieprogramma op- en vastgesteld om een begin te maken met het uitvoering geven aan dit kaderstellende beleid. Dit actieprogramma is, zoals de naam al aangeeft, veel meer gericht op concrete acties. Anders dan de meer abstracte beleidsnota.
Op 21 maart 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen waardoor er tijdens de looptijd van dit economisch beleid sowieso een nieuw coalitieprogramma komt. In 2018 wordt tevens het eerste actieprogramma geëvalueerd. De uitkomsten van deze evaluatie worden in combinatie met het nieuwe coalitieprogramma, betrokken bij het dan op te stellen actieprogramma voor de resterende looptijd van het economisch beleid. Na afloop van de looptijd van dit economisch beleid, wordt het beleid geëvalueerd met de stuurgroep economische zaken.

6 Visie & gemeentelijke rol

Deze beleidsnota gaat hoofdzakelijk over de rol van de gemeente Valkenswaard in de lokale economie. Het is immers een gemeentelijke nota. De gemeente schetst hiermee een helder perspectief aan ondernemers(verenigingen), vastgoedeigenaren en (sub)regionale partners en nodigt uit tot samenwerking bij de nadere uitwerking en uitvoering.

Allereerst schetst de gemeente in grote lijn haar visie voor de komende jaren en de wijze waarop zij daar met het bedrijfsleven werk van gaat maken. Vervolgens wordt ingezoomd op enkele specifieke sectoren. Tenslotte volgen de beleidskeuzes en acties die niet sector specifiek zijn.

6.1 Visie

Gezien het hiervoor geschetste karakter van Valkenswaard is met recht in de Toekomstvisie 2030 onderkend dat economische ontwikkeling van groot belang is voor Valkenswaard. Verder is Valkenswaard in haar Toekomstvisie ervan bewust dat er keuzes gemaakt moeten worden. Daarom wordt ingezet op twee speerpunten:

- De verbinding met Brainport
- Leisure

Dit zijn twee krachten die uitstekend aansluiten bij de economie van Valkenswaard. Hiervoor kiezen en er werk van maken, is een keuze voor een gemeente waar het aantrekkelijk is om te werken en ondernemen.

Voor wat betreft sectoren zoals de industrie en aanverwante bedrijfstakken zoals de groothandel, maar ook voor de detailhandel, zijn de fysieke grenzen van de groei in zicht. De realisatie van nieuwe grote bedrijventerreinen is niet nodig en haalbaar. Uit provinciale ramingen blijkt zelfs op termijn de behoefte aan bedrijventerreinen af te nemen. Voor detailhandel heeft Valkenswaard te kampen met fors toegenomen leegstand.
Vandaar geen focus op groei in meters vloeroppervlakte of hectaren. Wel een keuze om deze bestaande kwaliteiten beter te benutten. Zo is dankzij de herstructurering van Schaapsloop 1 de kwaliteit van Valkenswaards grootste bedrijventerrein al sterk verbeterd. Door bijvoorbeeld in te zetten op de herontwikkeling van leegstaande locaties is een verdere kwaliteitsimpuls mogelijk. Ook een betere profilering onder de vlag van Brainport biedt kansen. Het Valkenswaardse bedrijfsleven kan ook meer halen uit samenwerking met Brainport Development.

Daarnaast benoemt Valkenswaard de vrijetijdseconomie, ofwel conform de Toekomstvisie, Leisure als groeisector. Valkenswaard beschikt over een mooie groene omgeving, groot achterland en van oudsher een reputatie als gemeente waar veel te beleven is. Ter versterking hiervan zet Valkenswaard in op de realisatie van een Leisure zone. Vooral ook om de vrijetijdseconomie verder te versterken als volwaardige drager van de lokale economie. Anders dan tot op heden het geval is, ook in termen van werkgelegenheid. Deze groeisector biedt kansen op het creëren van werkgelegenheid die aansluit op het arbeidsaanbod in Valkenswaard. Bovendien is er een spin-off mogelijk met de bestaande toeristisch-recreatieve sector, Natuurgrenspark De Groote Heide, horeca en detailhandel. Hiermee wordt bovendien inhoudelijk invulling gegeven aan de wijze waarop Valkenswaard zich met citymarketing wil profileren.

Voor detailhandel, maar ook horeca, ligt de focus op uitvoering van de ingezette koers. Met het Masterplan Centrum is gekozen voor een compact en kwalitatief hoogwaardig centrum. Liever een aantrekkelijk en levendig, maar kleiner centrum, dan een te groot en onaantrekkelijk centrum vanwege de leegstand en te grote spreiding van winkels. Dit is een inspanning die een lange adem vergt. Zonder aanpak van de leegstand, vernieuwing van de openbare ruimte en kwalitatieve en kwantitatieve verbetering van het evenementenaanbod, verliest het centrum van Valkenswaard nog verder zijn aantrekkingskracht voor bezoekers en vestiging van nieuwe ondernemers. Dat is bij uitstek in het hart van Valkenswaard volstrekt ongewenst.

6.2 Rolverdeling gemeente- bedrijfsleven

Kenmerkend voor het beleidsterrein economie is dat hier niet de overheid, maar het bedrijfsleven de grootste rol heeft. Nederland heeft immers geen van overheidswege geleide planeconomie, maar een vrije markteconomie. Hetgeen overigens niet betekent dat de overheid geen grote invloed heeft op economische ontwikkeling.
Echter, het blijft de individuele ondernemer die zijn business model ontwikkelt, innoveert, een personeelsbeleid voert, etc. en daar al dan niet succesvol in is. Dit impliceert dat de individuele ondernemer als enige eindverantwoordelijk is voor het succes of falen van diens onderneming.

In aanvulling daarop heeft de overheid diverse instrumenten om de economische ontwikkeling te bevorderen. Zo zetten overheden subsidieregelingen en instanties als Brainport Development in om de economie te stimuleren.

De focus van de gemeente Valkenswaard is vooral gericht op het verbeteren van het vestigingsklimaat. Dit doet zij ondermeer door het inzetten op het verbeteren van bedrijventerreinen, accountmanagement, ruimte bieden voor ondernemerschap en het verbinden met Brainport. Een en ander wordt in deze nota verder toegelicht. Altijd erop gericht om te werken aan een omgeving waar het voor bedrijven aantrekkelijk is om te ondernemen. Een goede dienstverlening aan bedrijven hoort daar bij. Het financieel ondersteunen van individuele bedrijven hoort daar in beginsel niet bij. De ondernemer is immers eindverantwoordelijk voor de eigen bedrijfsvoering en kan in aanvulling daarop al een beroep doen op ondersteuning door een woud aan (semi-) overheidsinstanties. Brainport Development wordt zelfs mede door de gemeente Valkenswaard gefinancierd. Zij beschikken, anders dan de gemeente Valkenswaard, daarvoor ook over de specifieke noodzakelijke expertise.

6.3 Burgerparticipatie & Overheidsparticipatie

De gemeente Valkenswaard heeft ervoor gekozen om in te zetten op een nieuwe vorm van samenwerking met burgers en ondernemers. Het is bezig met de omschakeling naar wat "Burgerparticipatie & overheidsparticipatie" wordt genoemd. Bij economische aangelegenheden is de burger daarbij doorgaans een ondernemer.
Dit is een andere manier van werken dan de gemeente gewend is en ondernemers gewend zijn van de gemeente. De praktijk is tot op heden vaak dat de gemeente het initiatief neemt en ondernemers(verenigingen) daar vervolgens bij betrekt (burgerparticipatie).
Overheidsparticipatie houdt in dat wanneer ondernemers met een goed initiatief komen, de gemeente zich inspant om het initiatief te versterken. Dit vraagt om een nieuw samenspel tussen gemeente en ondernemers.

Dit vraagt van de gemeente om open te staan voor initiatieven vanuit het bedrijfsleven. En uit te gaan van de kracht van de Valkenswaardse ondernemers. Al heeft de gemeente ook aan de basis gestaan van organisaties die namens de samenleving en bedrijfsleven deze rol kunnen pakken. De stichting Valkenswaard Marketing en de Stichting Centrummanagement Valkenswaard zijn daar aansprekende voorbeelden van. Verder geeft de gemeente een grotere rol aan ondernemers bij taken die des gemeentes zijn. Het schrijven van voorliggend economisch beleid is gebeurd door de gemeentelijke organisatie. Echter, veel nadrukkelijker dan voorheen, zijn ondernemers betrokken, of geraadpleegd over diverse thema's. Dit om input te geven in het hele traject wat voorafgegaan is aan het uiteindelijk daadwerkelijk uitschrijven van dit beleidsdocument.

Zoals reeds gememoreerd, vraagt dit niet alleen om een andere manier van werken voor de gemeente Valkenswaard. Er kan immers pas worden aangesloten bij initiatief van ondernemers, als deze ook daadwerkelijk het initiatief daartoe nemen. Er zijn wel succesvolle voorbeelden van initiatieven van ondernemers die het vestigingsklimaat verbeteren, zoals het glasvezelnetwerk op Schaapsloop 1 en 2. Vaak komt het succes bij dit type projecten voor een belangrijk deel op het conto van enkele zeer actieve individuen. En niet doordat het bedrijfsleven er breed de schouders onder heeft gezet. De gemeente koestert deze betrokken individuen en zij verdienen (meer) waardering vanuit hun achterban. Een complicerende factor hierbij is dat ondernemend Valkenswaard versnipperd georganiseerd is. Dat in deze niet

bijzonder grote gemeente ruim tien ondernemerscollectieven actief zijn, illustreert dat.

Ondernemers bepalen in beginsel zelf met wie zij samenwerken, welke organisaties zij oprichten en wie hen vertegenwoordigt. De gemeente gaat daarvoor niet op de stoel van de ondernemer zitten. Wel wil de gemeente het gesprek aangaan met het bedrijfsleven om het organiserend vermogen van het lokale bedrijfsleven te vergroten. Dit om de kans van slagen van overheidsparticipatie te vergroten.

7 Sectoren

7.1 Sectoraal beleid?

De economie kan worden gezien als een optelsom van sectoren. Daarbij is een belangrijk onderscheid te maken tussen de marktsector (het bedrijfsleven) en de (semi-) publieke sector. Hoewel beiden een bijdrage leveren aan het nationaal inkomen en de werkgelegenheid, bestaat er een wezenlijk verschil. De (semi-) publieke sector wordt (in)direct voor een belangrijk deel gefinancierd door wat in de marktsector wordt verdiend. In het economisch beleid ligt derhalve de focus op de marktsector. En welke rol de gemeentelijke overheid daarbij heeft.

De marktsector bestaat uit een grote diversiteit van sectoren. Sommige sectoren zoals detailhandel, groothandel en commerciële dienstverlening zijn in termen van werkgelegenheid in Valkenswaard veel sterker vertegenwoordigd dan andere sectoren, zoals bouw of de agrarische sector (zie bijlage 1). Al is evident dat qua ruimtegebruik de agrarische sector wel een zeer belangrijke positie inneemt.
Gelet op de verschillende vraagstukken die spelen binnen de diverse sectoren, is het de vraag in hoeverre er een sectoraal beleid gevoerd moet worden. Het antwoord hierop: deels. Op bijvoorbeeld de agrarische sector en detailhandel wordt specifiek ingezoomd. Soms zelfs op niches daarbinnen. Denk aan bijvoorbeeld supermarkten en de weekmarkt als bijzondere vorm van detailhandel. Sectoraal beleid is hier wenselijk gezien de specifieke vraagstukken of ruimtelijke concentratie (de agrarische sector zit nu eenmaal in het buitengebied).
Voor andere sectoren is een sectoraal beleid lastiger te formuleren en minder wenselijk. Het meest duidelijke voorbeeld hiervan is de commerciële dienstverlening. Dit is een zeer heterogene sector bestaande uit bijvoorbeeld banken, schoonmaakbedrijven, accountantskantoren en adviseurs. Door de diversiteit aan bedrijfsactiviteiten is men tevens op zeer diverse plekken gevestigd, zoals op bedrijventerreinen, het centrum of aan huis. Daarom wordt er geen specifiek beleid gemaakt voor deze sector. Tegelijkertijd wordt er wel beleid gemaakt voor de bedrijventerreinen, hetgeen wel weer van belang is voor daar gevestigde bedrijven. Dat geldt ook voor de sectoren industrie, groothandel en transport & logistiek. In wezen zeer verschillende sectoren, maar in relatie tot het gemeentelijk beleid hebben zij gemeen dat het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen voor hen zeer belangrijk is.

Daarom wordt in dit hoofdstuk ingezoomd op diverse sectoren waarvoor sectoraal beleid is gemaakt. In het hierop volgende hoofdstuk 8 volgen beleidskeuzen die niet op een specifieke sector gericht zijn. Daar komt bijvoorbeeld het thema bedrijventerreinen aan bod.

7.2 Sectoren in het buitengebied

Het buitengebied van Valkenswaard is een gebied waar diverse functies samen komen. Denk daarbij aan wonen en natuur, maar ook functies met een economische betekenis zoals agrarisch en vrijetijdseconomie. Enerzijds een gebied waar door bijvoorbeeld de aanwezige natuurwaarden zorgvuldigheid geboden is bij het mogelijk maken van ontwikkelingen. Anderzijds één van de weinige delen van Valkenswaard waar nog substantiële economische groei mogelijk is. Ook in termen van werkgelegenheid. En waar door de komst van de Westparallel nieuwe kansen ontstaan. Ook de grensoverschrijdende ontwikkeling van Natuurgrenspark De Groote Heide biedt economische kansen voor het buitengebied van Valkenswaard. Verder spant de gemeente zich met haar regionale partners in om glasvezel te realiseren in het buitengebied. Snel internet is namelijk van belang voor de toekomst van iedere vorm van ondernemerschap.

Hierna wordt ingezoomd op de belangrijkste sectoren in het buitengebied: vrijetijdseconomie, de agrarische sector en de zogeheten paardeneconomie.

7.3 Vrijetijdseconomie

De gemeente Valkenswaard heeft voor de toeristisch-recreatieve sector al een specifiek sectoraal beleid in de vorm van de Nota Vrijetijdsbeleid 2015-2020. In het verlengde daarvan

is er nog een Horecavisie 2014-2017. Dit beleid is leidend voor de toeristisch-recreatieve sector en zal t.z.t. ook geactualiseerd of vernieuwd worden.

Vrijetijdseconomie is conform de Toekomstvisie 2030 dé groeisector. En dit is reeds concreet vertaald naar de grote ambitie om een heuse Leisure zone te realiseren aan de zuidzijde van Valkenswaard. Alle reden om daar in het economisch beleid bij stil te staan.

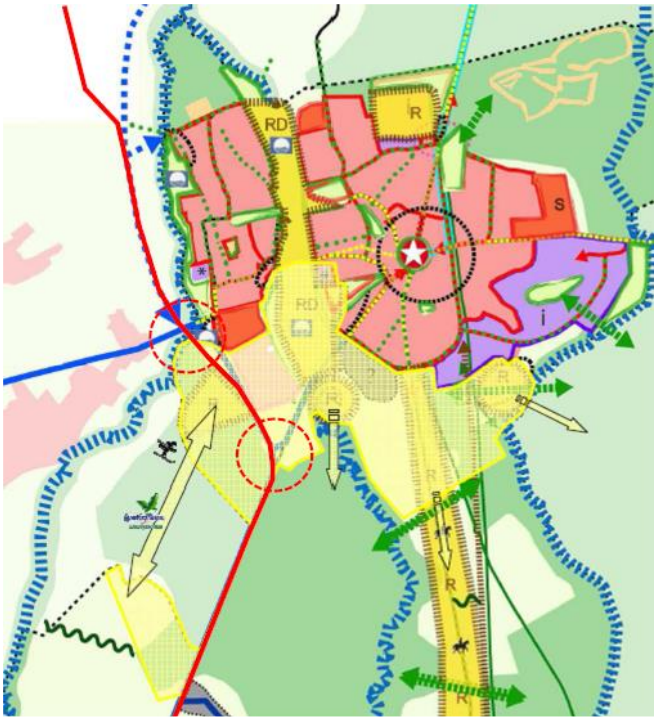

Kaart Valkenswaard met kansen voor Leisure

- <u>Leisure</u>

De Leisure zone dient ervoor te zorgen dat de vrijetijdseconomie daadwerkelijk een groeisector wordt, waarin banen worden gecreëerd voor inwoners uit Valkenswaard en omstreken. Het kiezen voor deze sector heeft diverse voordelen:

Werkgelegenheid
Het is evident dat om banen in deze sector te creëren ingezet moet worden op grootschaligere ontwikkelingen dan Bed & Breakfast, nevenactiviteiten bij agrariërs, etc. Deze kleinschalige ontwikkelingen zijn slechts ondersteunend en hebben in termen van werkgelegenheid vrijwel geen meerwaarde. Een voordeel van inzetten op de vrijetijdseconomie is bovendien dat de werkgelegenheid in deze sector uitstekend aansluit bij de beroepsbevolking van Valkenswaard. Deze sector is immers relatief arbeidsintensief, vraagt relatief laaggeschoolde arbeid en is men daarbij minder geneigd om te kiezen voor arbeidsmigranten. Wanneer de gemeente een belangrijke rol heeft bij het mogelijk maken van ontwikkelingen, wordt werkgelegenheid een belangrijk gesprekspunt. Bijvoorbeeld wanneer er gemeentelijke gronden beschikbaar moeten worden gesteld. Het is de gemeente er veel aan gelegen om werklozen aan de slag te krijgen en er daar daarom zo mogelijk afspraken over te maken met grote nieuwvestigende bedrijven.

Spin-offs
De realisatie van een Leisure zone kan voor een positieve spin-off zorgen naar reeds gevestigde bedrijven. Zo vergroot een beduidend hoger bezoekersaantal ook het draagvlak voor de thans onder druk staande horeca en detailhandel. Recreatie wordt bijvoorbeeld vaak gecombineerd met het bezoeken van een horecagelegenheid.
Daarnaast kan het vergroten van het toeristisch-recreatieve aanbod ervoor zorgen dat Valkenswaard een aantrekkelijkere woonplaats wordt. Dat is niet zozeer een economische ambitie, maar past perfect binnen de Toekomstvisie.

Een Leisure zone is dé grote kans voor de lokale economie die Valkenswaard absoluut wil

benutten. De gemeente is zich er daarbij van bewust dat sommige mogelijke positieve ontwikkelingen, negatieve neveneffecten kunnen hebben voor individuele bewoners of bedrijven uit andere sectoren (bijvoorbeeld de agrarische sector). Hoewel de gemeente ernaar streeft om mogelijke knelpunten zo goed mogelijk op te lossen, wil het absoluut die kansen benutten die per saldo positief scoren voor Valkenswaard. Daadkrachtig doorpakken hoort daar onlosmakelijk bij. Bedrijven moeten namelijk verleid worden om voor Valkenswaard in plaats van voor een andere gemeente te kiezen.

De gemeente Valkenswaard bakent op voorhand niet sterk af welk type toeristisch-recreatieve bedrijvigheid past binnen de Leisure zone. Valkenswaard nodigt vooral ondernemers als kenners van de markt uit om met goede, vernieuwende ideeën te komen. Twee zeer belangrijke aandachtspunten bij ontwikkelingen zijn gelet op voorgaande:

- De mate waarin direct of indirect een bijdrage wordt geleverd aan de werkgelegenheid;
- Samenhang met ander bestaand aanbod en in het bijzonder het centrum.

De Leisure zone is primair voorzien aan de zuidzijde van de bebouwde kom van Valkenswaard. De meest intensieve ontwikkelingen zijn daarbij voorzien aan de westzijde. Een logische consequentie van de realisatie van een Leisure zone, is dat het in het verleden geopperde ''klassieke'' bedrijventerrein Lage Heide definitief van de baan is. Overigens betekent de inzet op een Leisure zone niet dat toeristisch-recreatieve ontwikkelingen alleen binnen de Leisure zone kunnen plaatsvinden. Valkenswaard juicht kansrijke initiatieven in andere delen van de gemeenten eveneens toe.

Natuurgrenspark De Groote Heide
Valkenswaard werkt grensoverschrijdend samen met partners in de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende, Eindhoven, Hamont-Achel en Neerpelt. Het streven is om van De Groote Heide een aantrekkelijk, duurzaam, authentiek en levendig vestigingsklimaat te maken in de Brainportregio. Een streek die toonaangevende woon-, werk- en recreatiemogelijkheden biedt in een uitnodigende groene omgeving. De Groote Heide wordt gezien als proeftuin van Brainport. Daarnaast wordt ingestoken op het ontsluiten en profileren van De Groote Heide.

7.4 Agrarische sector

De agrarische sector is in Valkenswaard in vergelijking met andere dorpen in de regio relatief klein. Ook is de sector in Valkenswaard weinig arbeidsintensief. Wel is de agrarische sector een belangrijke grondgebruiker.
Onderzoek naar bijvoorbeeld vrijkomende agrarische bebouwing wijst uit dat het aantal agrarische bedrijven sterk afneemt. Dit is geen typisch Valkenswaardse ontwikkeling. Zo is de landelijke verwachting dat er in 2030 24.000 agrarische bedrijven zijn gestopt. Dit zorgt ervoor dat veel agrarische bebouwing vrijkomt. Landelijk gaat het dan om 32 miljoen m2 aan woon-

en werkgebouwen, waarvan naar verwachting bijna de helft structureel leeg komt te staan. Verder speelt het beleid van hogere overheden zoals de provincie een rol. Maatregelen zoals verplichte grondgebonden ontwikkelingen en de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV) beperken de mogelijkheden voor agrarische ondernemers.

Zoals hiervoor reeds gesteld, is de Leisure zone speerpunt nummer één voor het buitengebied. Verder wil de gemeente Valkenswaard de agrarische sector niet onnodig beperken in haar ruimte om te ontwikkelen. Zeker niet buiten de beoogde Leisure zone. Het is ook belangrijk om oog te hebben voor de belangen van de agrarische sector bij andere ruimtelijke ontwikkelingen. Desondanks bestaat de kans dat de gemeente door bijvoorbeeld de PAS gedwongen wordt om scherpe keuzes te maken.
Verder wil de gemeente agrariërs die stoppen als agrariër of als ondernemer faciliteren. Dit door de ruimte te bieden voor andere vormen van ondernemerschap in vrijkomende agrarische bebouwing. Hier is reeds een start mee gemaakt. Een transitie naar bijvoorbeeld toeristisch-recreatieve activiteiten wordt daarbij in het bijzonder toegejuicht.

7.5 Paardeneconomie

De afgelopen jaren is in de paardenwereld de positie van Valkenswaard op de wereldkaart enorm versterkt. Op meerdere plekken nabij de Maastrichterweg is geïnvesteerd in hoogwaardige paardenactiviteiten. De Maastrichterweg wordt daarom ook terecht en met trots een paardenboulevard genoemd. De kwalitatief zeer hoogstaande Tops International Arena is daarbij de ultieme blikvanger.
De kwaliteit die de paardenondernemers hebben neergezet straalt onmiskenbaar positief af op het imago van Valkenswaard. Dit roept tegelijkertijd de vraag op in hoeverre de economische meerwaarde kan worden vergroot. Deze economische meerwaarde is immers tot dusver redelijk beperkt. Dit komt enerzijds door het solitaire karakter van ontwikkelingen. Anderzijds doordat de blik van de betrokken ondernemers eerder mondiaal dan lokaal gericht is.
Het zou voor Valkenswaard positief zijn wanneer de paardenactiviteiten meer spin-offs krijgen. Denk daarbij aan bijvoorbeeld onderwijsfaciliteiten, verblijfsaccommodaties of andere vormen van dienstverlening. Kwaliteit, ondernemerschap en samenwerking binnen de sector zijn daarbij belangrijk. Privaat initiatief is daarbij leidend. De paardenboulevard Maastrichterweg is daarbij de meest voor de hand liggende locatie.

7.6 Detailhandel

Als er één sector de afgelopen jaren in Valkenswaard in de belangstelling heeft gestaan dan is het detailhandel. Van oudsher zorgt deze sector in Valkenswaard voor veel werkgelegenheid en is zij geconcentreerd in het centrum. Valkenswaard heeft met haar kernwinkelgebied een bovenlokale functie.

De afgelopen jaren is het centrum van Valkenswaard in een neerwaartse spiraal terecht gekomen. Landelijke trends zoals de economische crisis, de oprukkende concurrentie door internetverkoop en faillissementen van ketens hebben ook Valkenswaard zichtbaar geraakt. Winkels zijn verdwenen en er vallen gaten in het kernwinkelgebied. Deze leegstand heeft een negatieve invloed op het vestigingsklimaat in het centrum. Een krimpende vraag naar winkelvastgoed, gecombineerd met een overaanbod aan winkelruimte is een landelijke trend en het gevolg van veranderend consumentengedrag: er wordt gekocht via internet en het fysieke winkelen is een beleving waarvoor men eerder naar de binnenstad van de grote gemeenten trekt. Valkenswaard is door haar schaalgrootte extra kwetsbaar voor deze ontwikkeling. Door de afnemende vraag zullen niet alle leegstaande panden in Valkenswaard worden gevuld met winkels. Beleving vormt een uitdaging voor alle partijen die betrokken zijn in het centrum van Valkenswaard om daarop te anticiperen en daarmee de aantrekkingskracht van het centrum voor bezoekers en nieuwe ondernemers te versterken.

Centrum Valkenswaard
De gemeente Valkenswaard vindt het zeer belangrijk om het tij te keren. In het Masterplan Centrum is hiervoor al de keuze gemaakt om in te zetten op een compact en kwalitatief hoogwaardig centrum. Om hier vanuit het nieuwe economische beleid op aan te sluiten wordt als belangrijk uitgangspunt geformuleerd:

- Het centrum van Valkenswaard is dé plek voor detailhandel.

De gemeente streeft er hiermee naar om detailhandel die in het centrum past, zoveel mogelijk daar te concentreren. Ontwikkelingen die zorgen voor een spreiding van de detailhandel, niet zijnde grootschalige detailhandel, moet worden voorkomen. Dit beleid is geen nieuwe koers, maar juist een aanmoediging om door te gaan met de in gang gezette acties. Er zijn immers al diverse belangrijke maatregelen genomen. In plaats van nieuwe keuzes wordt voor de komende jaren vooral consequent ingezet op het tot een succes maken van drie belangrijke acties:

- Uitvoering Masterplan Centrum voor een compact en levendig centrum;
- Regionale Detailhandelsvisie en Detailhandelsvisie A2-gemeenten als richtinggevend kader voor ontwikkelingen;
- Centrummanagement als krachtige uitvoeringsorganisatie namens detailhandel en horeca.

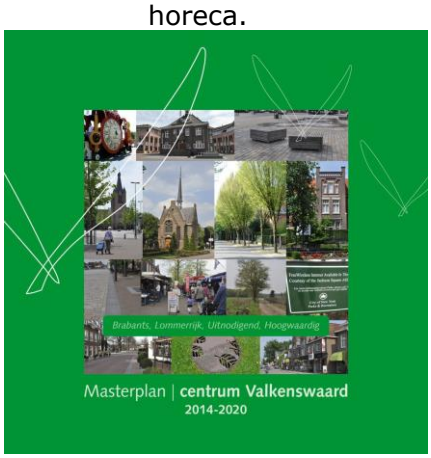

Het is dus vooral zaak om koersvast te werk te gaan. Gezien de complexiteit van de vraagstukken, zijn problemen niet in een handomdraai op te lossen.

Het versterken van de positie van het centrum van Valkenswaard als hoofdwinkelcentrum in de regio is een uitgangspunt in de Detailhandelsvisie A2-gemeenten. Deze positie vraagt om een

compleet boodschappen aanbod inclusief een basis recreatief winkelaanbod. Voor het versterken van het centrum is naast sfeer en verblijfsklimaat, bereikbaarheid en parkeren voor Valkenswaard ook belangrijk. Inzetten op de combinatie van deze vier elementen is van belang om het hoofd te kunnen bieden aan de aantrekkingskracht van andere binnenstedelijke detailhandelsgebieden in de regio.

Om de leegstand te lijf te gaan is in het Masterplan Centrum en in de Detailhandelsvisie A2-gemeenten gekozen voor concentratie in een compact en aaneengesloten winkelgebied. Dat houdt het voorzieningenniveau op peil en blijft het centrum aantrekkelijk. Om dit te bereiken is het nodig dat naast nieuw vestiging van buiten ook bestaande ondernemers zich gaan verplaatsen naar het compacte centrum. Zonder hier zelf als gemeente de regie in te nemen en externe partijen zoals het centrummanagement of andere intermediairs hierin een actieve rol te laten spelen, wordt dit doel niet gerealiseerd. Individuele belangen van ondernemers en vastgoedeigenaren staan deze concentratie te zeer in de weg. Het zal niet eenvoudig zijn om een proces van verplaatsing op gang te brengen. Een verplaatsingsfonds kan als stimuleringsmaatregel daarin bijdragen.
Gezien de noodzaak om de leegstand terug te dringen zal de gemeente uiterst terughoudend zijn met het toevoegen van nieuwe detailhandelsmeters voor winkels die ook een plek kunnen vinden in het kernwinkelgebied. Sterker nog, de gemeente streeft naar een substantiële afname van het aantal detailhandelsmeters. De ontwikkeling van de leegstandscijfers laten immers zien dat er in Valkenswaard structureel te veel detailhandelsmeters zijn. Vraag en aanbod van detailhandelsmeters moeten beter met elkaar in evenwicht worden gebracht.

Tegelijkertijd wil de gemeente volop ruimte bieden aan innovatie in de detailhandel, mits dat het centrum ten goede komt. Ontwikkelingen in de detailhandel gaan snel en de consument wordt steeds veeleisender. Winkeliers moeten hier op in kunnen spelen en de gemeente faciliteert waar dat mogelijk is. Het centrummanagement is daarin een belangrijke overkoepelende partij. Denk daarbij aan vraagstukken als het wijzigen van de winkelsluitingstijden.

De Belleman
Naast het kernwinkelgebied in het centrum van Valkenswaard is Winkelcentrum De Belleman een belangrijke concentratie van detailhandel. Dit winkelcentrum heeft een belangrijke meerwaarde voor de kern Dommelen. In de Detailhandelsvisie A2-gemeenten is hierover geconcludeerd dat dit winkelcentrum een goed toekomstperspectief heeft. Dit dankzij de geïsoleerde en centrale ligging van het winkelcentrum, in combinatie met een clustering van de winkels en een ruim primair draagvlak (circa 9.000 inwoners). Daarom wordt er voor de komende jaren op ingezet om dit centrum te behouden. Bij groeiplannen van ondernemers zal daar waar mogelijk worden meegedacht.

Wijkcentra
De wijkcentra, zoals de detailhandelslocatie aan de Willibrorduslaan, hebben op termijn veel minder perspectief. Dit komt mede doordat deze locaties afhankelijk zijn van de aanwezigheid van één supermarkt. Het is geen speerpunt van beleid om deze locaties in stand te houden. De

markt zal bepalen welke locaties op termijn toekomstbestendig zijn. Een keuze voor het centrum van Valkenswaard laat zich bovendien moeilijk combineren met een keuze voor het actief in stand houden van wijkcentra. Het belang van wijkcentra is ondergeschikt aan het kernwinkelgebied van Valkenswaard.

Supermarkten
Supermarkten spelen een belangrijke rol in de detailhandelsstructuur. De afgelopen jaren is het nodige onderzoek verricht naar ontwikkelingen in de supermarktbranche. Tevens zijn (sub)regionale afspraken gemaakt over supermarkten, als onderdeel van de (sub)regionale detailhandelsvisies. Deze afspraken voorkomen dat gemeenten tegen elkaar worden uitgespeeld. Indien het huidige beleid onvoldoende duidelijkheid zou bieden voor de Valkenswaardse situatie, is het denkbaar dat het toekomstperspectief voor (potentiële) supermarktlocaties nog specifieker in beeld wordt gebracht.

Afwijkende vormen van detailhandel
Voorgaande impliceert dat bijzonder terughoudend wordt omgegaan met het mogelijk maken van nieuwe detailhandelslocaties buiten het centrum van Valkenswaard. Dit geldt zeker voor detailhandel op bedrijventerreinen. Het moet daar al gaan om vormen van detailhandel die niet in een centrum en daarom beter op een bedrijventerrein passen. Denk daarbij aan autogarages en bouwmarkten. Ook voor tuincentra is het logisch dat deze buiten het centrum gevestigd zijn. De ‘nota ondergeschikte detailhandel & internetverkoop’ is leidend voor de regulering voor deze vormen van detailhandel. De afgelopen jaren is immers duidelijk geworden dat er behoefte is aan duidelijke regelgeving die voorkomt dat internetverkoop en ondergeschikte detailhandel zorgen voor oneerlijke concurrentie met reguliere detailhandel. Beide vormen van detailhandel moeten mogelijk zijn op bedrijventerreinen, maar wel pas als duidelijk is dat ze niet passend zijn in het centrum.

7.7 Weekmarkt
Valkenswaard beschikt over één van de beste grote weekmarkten van Nederland. Op donderdag fungeert de weekmarkt als een magneet voor bezoekers uit in het bijzonder België. De bezoekers die op de weekmarkt afkomen zorgen voor extra bestedingen bij de detailhandel en horeca. Kortom een markt om trots op te zijn en die het behouden waard is.

De kwaliteit van de weekmarkt heeft een impuls gekregen door de verzelfstandiging die in 2014 heeft plaatsgevonden. Dat de organisatie in handen is gekomen van de marktkooplieden zelf, heeft ervoor gezorgd dat de weekmarkt 'ondernemender' wordt georganiseerd.
In de praktijk is de gemeente wel een belangrijke partner van de organiserende Stichting Weekmarkt Valkenswaard. Er is sprake van een constructieve en intensieve samenwerkingsrelatie met het stichtingsbestuur. Daarbij is wel de Stichting Weekmarkt Valkenswaard eindverantwoordelijk voor de kwaliteit en organisatie van de weekmarkt. Wel houdt de gemeente vanuit een positieve betrokkenheid een vinger aan de pols om ervoor te zorgen dat het een goede markt blijft.

8 Speerpunten

Naast sectoraal beleid heeft de gemeente Valkenswaard nog enkele beleidsspeerpunten voor de lokale economie. Deze worden in dit hoofdstuk aangestipt.

8.1 Citymarketing

De keuze van ondernemers om zich ergens (te blijven) vestigen wordt beïnvloed door objectieve en subjectieve factoren en de interactie daar tussen. Bij objectieve factoren gaat het bijvoorbeeld om de beschikbaarheid van geschikte vestigingslocaties, bereikbaarheid en de arbeidsmarkt. Subjectieve factoren hangen verband met het "gevoel" dat een locatie oproept. En dat subjectieve beeld heeft weer invloed op in hoeverre de ondernemer überhaupt geïnteresseerd is in de objectieve factoren.

De gemeente kan deze beeldvorming over Valkenswaard als vestigingslocatie beïnvloeden. Enerzijds door te werken aan de objectieve factoren. Anderzijds door te werken aan de meer subjectieve beeldvorming over Valkenswaard.

Om Valkenswaard in de beeldvorming beter te positioneren, zet Valkenswaard er op in om te investeren in citymarketing. Hierbij wordt bewust gesproken over "Valkenswaard" en niet de "gemeente Valkenswaard". Dit omdat sinds 2016 citymarketing in Valkenswaard gedragen wordt door de samenleving. De Stichting Valkenswaard Marketing heeft de citymarketing taken overgenomen van de gemeente. De gemeente Valkenswaard heeft een faciliterende rol.

Het is voor de economie van Valkenswaard belangrijk dat de Stichting Valkenswaard Marketing succesvol samenwerkt met de gemeente Valkenswaard en andere partners zoals centrummanagement, de VVV en ondernemersverenigingen. Hoe meer partijen zich verbonden voelen met de citymarketingsstrategie van Valkenswaard en dit naar buiten uitdragen, des te sterker het wordt. Het feit dat Valkenswaard onderdeel is van de Brainportregio is daarbij een belangrijke kans.

Zo worden de kansen vergroot dat Valkenswaardse ondernemers in Valkenswaard willen blijven. Of dat bedrijven van elders naar Valkenswaard komen. Zo kan de Stichting Valkenswaard Marketing een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van de economische ambities van de gemeente Valkenswaard. In het bijzonder indien deze aansluiten bij de vier programmalijnen van de citymarketingsstrategie:

- Cultuur & Vrije tijd
- Handel & Industrie
- Centrumgebied
- Evenementen

8.2 Brainport

Brainport

Brainport was het antwoord van de regio Zuidoost-Brabant op de economisch crisis van de jaren '80. Een crisis die in deze regio harder toesloeg dan elders met onder andere de massa-ontslagen bij Philips en DAF. Daarna hebben de triple helix partners overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen de handen ineen geslagen. Er is een succesvolle samenwerking ontstaan die ervoor heeft gezorgd dat de Brainportregio wereldwijd op de kaart staat. Een welvarende regio met een sterk hoogwaardig technologisch profiel.
Tegelijkertijd is bij de ontwikkeling van het concept Brainport de perceptie van velen lange tijd geweest dat Brainport vooral een verhaal over Eindhoven is. Of met toevoeging van Helmond en andere stedelijke gemeenten. De meer perifere gemeenten in Zuidoost-Brabant zijn meer zoekende geweest naar hun rol en relatie ten aanzien van Brainport. Valkenswaard vormt

hierop geen uitzondering.
Rekening houdende met deze achtergrond is de afgelopen jaren de relatie met Brainport versterkt. Enerzijds heeft de uitvoeringsorganisatie van Brainport, dat is Brainport Development, haar zichtbaarheid verbeterd. Anderzijds is een toename van interesse bij het Valkenswaardse bedrijfsleven zichtbaar. Illustratief is dat de sessie met als thema Brainport, de best bezochte sessie was voor het opstellen van het Economisch Beleid 2017-2020. Tevens speelt Brainport een belangrijke rol bij de uitwerking van de citymarketingstrategie van Valkenswaard.

Brainport is een bewezen succesformule. Een samenwerkingsverband dat de komende jaren wordt uitgebouwd van triple helix naar multi helix (people-basics-technology-business-international). Daarvoor investeert de regio met ingang van 2017 extra geld in het versterken van Brainport Development. Valkenswaard is onderdeel van een unieke regio en wil de kansen die dit biedt beter benutten. Dit past bij een Toekomstvisie waarin onderkend wordt dat Brainport van groot belang is voor de ontwikkeling van de economie. Tevens is Brainport een manier om werk te maken van de innovatie-ambitie van de gemeentelijke organisatie.

Het versterken van de Valkenswaardse economie met Brainport gebeurt via meerdere sporen. Het gaat dan om:

- Citymarketing

Het is evident dat het feit dat Valkenswaard een Brainportgemeente is, benut moet worden bij de citymarketing van Valkenswaard. Zeker daar waar de focus op het bedrijfsleven en in het bijzonder de industrie ligt.

- Brainport Uitstraling

In Valkenswaard is veel gesproken over dat het trotser mag uitdragen wat haar maakindustrie voor mooie, hoogwaardige producten produceert. De gemeente staat achter deze gedachte en gaat daar ruimte voor bieden. Dit door lokale Brainportondernemers de kans te bieden zichtbaar te maken wat zij produceren. Daarmee wordt veel beter zichtbaar wat er achter de muren van de bedrijfspanden gebeurt en waar Valkenswaard trots op mag zijn. De gemeente wil dit project samen met de veelal in het VICV verenigde industriële ondernemers oppakken. Ook voor de Stichting Citymarketing ligt hier een mooie kans.

- Bekendheid

Nog steeds zijn relatief weinig Valkenswaardse ondernemers bekend met de activiteiten van Brainport Development. In samenwerking met de ondernemersverenigingen en Brainport Development wil Valkenswaard de kansen die er zijn beter bekend maken bij ondernemers.

- Natuurgrenspark De Groote Heide

Valkenswaard is één van de gemeenten die onderdeel is van het grensoverschrijdende samenwerkingsverband De Groote Heide. Dit biedt volop kansen voor samenwerking op het snijvlak van innovatie, natuur en vrijetijdseconomie. Denk daarbij aan projecten zoals een “slim boek”. Het gebied profileert zich nadrukkelijk als proeftuin van Brainport. Dit biedt kansen voor ondernemers om meer bezoekers te trekken en om omzet te genereren.

- Internationalisering

Eén van de belangrijkste activiteiten van Brainport Development is internationalisering. Dit is zowel gericht op acquisitie van buitenlandse bedrijven, als het ondersteunen van Zuidoost-Brabantse ondernemers bij het internationaal zaken doen. Aangezien de gemeente thans zelf geen uitgeefbare gronden heeft (en die er elders in de regio volop zijn), zijn de mogelijkheden om buitenlandse bedrijven te interesseren voor Valkenswaard beperkt. Echter, de gemeente streeft er wel naar om de kansen van internationalisering nadrukkelijker onder de aandacht van lokale bedrijven te brengen. Valkenswaardse bedrijven moeten het in hun voordeel kunnen benutten dat ze zijn gevestigd in de succesvolle Brainportregio. Als individuele gemeente kan Valkenswaard dit niet voor haar ondernemers faciliteren. Wel door gezamenlijk op te trekken met haar regionale partners en uitvoeringsorganisatie Brainport Development.

- Woongemeente

Het feit dat Valkenswaard onderdeel is van de Brainportregio biedt niet alleen kansen voor het lokale bedrijfsleven. Het biedt immers ook mogelijkheden om Valkenswaard te profileren als aantrekkelijke woon- en verblijfsgemeenten voor kenniswerkers en expats. Het sluit perfect bij de Toekomstvisie aan om hier werk van te maken. Echter, het zijn van een aantrekkelijke woongemeente valt buiten de scope van het economisch beleid.

8.3 Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen zijn een zeer belangrijke vestigingslocatie voor bepaalde sectoren, zoals industrie en groothandel. Ook komen er vormen van detailhandel, zoals bouwmarkten voor. Op dit moment beschikt Valkenswaard over de volgende vijf bedrijventerreinen:

	Bruto ha	**Netto ha**
Schaapsloop 1	93	71,4
Schaapsloop 2	15	12,18
Den Dries	1,78	1,57
Dommelen	9	8,4
Van Linschotenstraat	3,6	3,6
Totaal	**122,38**	**97,15**

Bij netto ha gaat het om het aantal uitgegeven ha. Bruto is inclusief bijvoorbeeld infrastructuur en groenvoorziening.

Het karakter van deze terreinen verschilt behoorlijk. Per bedrijventerrein heeft de gemeente Valkenswaard de volgende visie en ambities voor de komende jaren.

Schaapsloop 1 en 2

In deze nota worden beide naast elkaar gelegen bedrijventerreinen samengepakt. De afgelopen jaren is het oudere Schaapsloop 1 geherstructureerd. Er is veel geïnvesteerd in de infrastructuur. Bekende voorbeelden zijn het waterhuishoudingsplan, de reconstructie van de Leenderweg en de aanleg van een glasvezelnetwerk. Grote belangrijke projecten die het vestigingsklimaat op Schaapsloop 1 substantieel hebben verbeterd. Voor bedrijventerrein Schaapsloop 1 en 2 zet de gemeente de komende jaren in op:

- Van bedrijventerrein naar bedrijvenpark

De gemeente en het bedrijfsleven willen de uitstraling van Schaapsloop 1 en 2 verder verbeteren. Daarvoor wordt zoals hierna nader wordt toegelicht, ingezet op herontwikkeling van locaties, openbaar vervoer en camerabeveiliging. Ook de uitstraling van het bedrijventerrein wordt verbeterd. De gemeente heeft fors geïnvesteerd in de openbare ruimte en ondernemers vragen om een verbetering van de uitstraling van het bedrijventerrein op privaat terrein. Dan mag ook van de private pandeigenaren verwacht worden dat zij ervoor zorgen dat hun pand geen afbreuk doet aan de kwaliteit van Schaapsloop 1 en 2. Toepassing van het beeldkwaliteitplan Schaapsloop is daarbij een belangrijk instrument. Tevens wordt ingezet op handhaving van bordjes die door ondernemers (illegaal) in de openbare ruimte zijn geplaatst

Verder wordt in lijn met de citymarketingsstrategie ingezet op het beter benutten van de groene uitstraling. De Schaapsloop heeft op dat vlak veel potentieel dat beter kan worden benut. Tegelijkertijd blijft ook een bedrijvenpark primair een locatie om te ondernemen en moeten het groen het ondernemerschap niet onnodig in de weg staan.

- Herontwikkeling locaties

Ondernemers en gemeente vinden het zorgwekkend dat op enkele beeldbepalende locaties sprake is van leegstand. Soms gaat het daarbij zelfs om verloedering. Deze locaties doen afbreuk aan de uitstraling en daarmee het vestigingsklimaat van met name Schaapsloop 1.
In beginsel is primair de grondeigenaar aan zet op om daar weer een economisch waardevolle functie te realiseren. De gemeente speelt hierbij een stimulerende rol. Dit door bijvoorbeeld partijen met elkaar in contact te brengen en planologisch mee te denken. De gemeentelijke accountmanager is hierin een belangrijke schakel.
In beginsel neemt de gemeente echter geen rol in de financiering van de herontwikkeling van private locaties. Dit omdat het in beginsel niet de gemeentelijke rol is om private ontwikkelingen op privaat terrein te financieren. Bovendien is de financiële speelruimte van de gemeente beperkt. In aanvulling op deze algemene koers blijft het in lijn met het vigerend grondbeleid mogelijk om maatwerk te bieden. Voor de gemeente is het dan wel belangrijk dat ondermeer financiële risico's zijn afgebakend en de gemeentelijke rol in tijdelijkheid is begrensd. Tevens is het van belang dat meerdere partijen financieel betrokken zijn en de ontwikkeling een substantiële economische meerwaarde heeft. Eventuele voorstellen om als gemeente financieel te participeren in een herontwikkeling, zullen ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

- Camerabeveiliging

Een belangrijke reden om in te zetten op de realisatie van een glasvezelnetwerk, was dat daardoor moderne camerabeveiliging mogelijk wordt. Camerabeveiliging verbetert het vestigingsklimaat en voorkomt dat Schaapsloop 1 en 2 relatief aantrekkelijk zijn voor het dievengilde.
De gemeente steunt het project camerabeveiliging van de Coöperatie Bedrijvenparken UA. Dit door het proces te faciliteren, deel te nemen aan werkgroepen en kennis in te brengen. In beginsel is financiering van camerabeveiliging een verantwoordelijkheid van ondernemers. Zij zijn immers de direct belanghebbende. Echter, wanneer er een goed onderbouwd verzoek aan de gemeente wordt gedaan voor een incidentele bijdrage, dan gaat de gemeente daar graag het gesprek over aan.

- Openbaar vervoer

Samenwerking tussen gemeente, Hermes en ondernemersvereniging VICV heeft ertoe geleid dat eind 2016 wordt gestart met een pilot voor een busverbinding met de Schaapsloop. Deze pilot verbetert de bereikbaarheid van de Schaapsloop. De gebruikscijfers zullen worden benut om de meerwaarde van de busverbinding te evalueren. Afhankelijk van de uitkomsten zal in overleg tussen de samenwerkende partijen worden bepaald, of en hoe de Schaapsloop structureel kan worden ontsloten met openbaar vervoer.

- Uitbreiding

In 2015 is in kaart gebracht wat de mogelijkheden zijn om de toekomstige ruimtebehoefte aan bedrijventerrein in Valkenswaard in te vullen. Daarbij is in het bijzonder gekeken naar twee locaties nabij het huidige Schaapsloop 1. Het ging daarbij om de huidige groene omgeving naast De Vest en naar de overzijde van het Brabantiacomplex. Daarbij is geconcludeerd dat een ruimtelijke procedure voor naast De Vest nog minder kansrijk is dan aan de overzijde van

het Brabantiacomplex.
Mede gelet op de complexiteit van een dergelijke ontwikkeling is er in 2015 voor gekozen om als gemeente niet op korte termijn te starten met een project om de locatie overzijde Brabantiacomplex te ontwikkelen tot bedrijventerrein. Wel heeft de gemeente deze locatie ingebracht voor de (sub)regionale bedrijventerreinenprogrammering tot en met 2025. Uitbreiding naast De Vest is definitief van de baan.
Het feit dat de gemeente voorlopig geen uitgeefbare gronden heeft, kan een belangrijk positief neveneffect hebben. Het kan ervoor zorgen dat bedrijven die zich in Valkenswaard willen (blijven) vestigen, eerder geneigd zijn om zich te vestigen op een thans leegstaande locatie. Wanneer er aanbod is van gemeentelijke kavels, zijn bedrijven eerder geneigd om daarvoor te kiezen dan te investeren in bijvoorbeeld een herontwikkelingsproject. Het is niet wenselijk om het inzetten op complexe herontwikkelingsprojecten te combineren met het tegelijkertijd uitgeven van goedkope nieuwe kavels. Het tegengaan van leegstand en verloedering is een belangrijke wens van zowel bedrijfsleven als gemeente.

Wanneer de gemeente op termijn een concreet project start om een uitbreiding van de Schaapsloop aan de overzijde van het Brabantiacomplex te realiseren, zal de vraag naar bedrijventerrein in Valkenswaard beter in beeld worden gebracht. Het combineren van wonen en werken wordt daarbij op voorhand onwenselijk gevonden. Het bedrijfsleven raadt dit met klem af. Hier kleven te veel nadelen aan. Die zijn vooral het gevolg van het feit dat op termijn vaak de bewoner geen ondernemer meer is.
Overigens staat het private initiatiefnemers vrij om zelf het initiatief te nemen om bedrijfskavels te ontwikkelen aan de overzijde van het Brabantiacomplex. Diverse ondernemers stellen dat er vraag is naar deze extra meters. Het past bij het geven van verantwoordelijkheid aan de samenleving, om private partijen de ruimte te bieden om daar zelf het initiatief toe te nemen. De gemeente wil een dergelijk privaat project (planologisch) faciliteren.

- Diversiteit bedrijvigheid

Schaapsloop 1 en 2 is een goed voorbeeld van een gemengd bedrijventerrein. Het kent geen specifiek profiel zoals bijvoorbeeld een High Tech Campus of Ekkersrijt. Een dergelijk gemengd bedrijventerrein waar allerlei vormen van bedrijvigheid die op een bedrijventerrein passen hun plek vinden, past ook bij een gemeente zoals Valkenswaard. Doordat vrijwel alle kavels in privaat bezit zijn en de uitbreidingsmogelijkheden zeer beperkt, is specifieke profilering ook niet meer goed mogelijk. Laat Schaapsloop 1 en 2 daarom een mooie mix zijn van diverse vormen van bedrijvigheid. Echter, omdat de ruimte beperkt is, is Schaapsloop 1 en 2 wel zoveel mogelijk bedoeld voor bedrijven die zich louter op bedrijventerreinen kunnen vestigen. Zo worden vormen van detailhandel die juist beter passen in het centrum geweerd. De gemeente zal hier op handhaven.

Van Linschotenstraat
De Van Linschotenstraat is momenteel een klein bedrijventerrein dat gelegen is direct aan een woonwijk. Het terrein kent diverse vormen van lichte bedrijvigheid. Dat al dat niet in combinatie met een woonfunctie. De Van Linschotenstraat wordt ook bezocht door consumenten, aangezien er vooral consumentenproducten en – diensten worden aangeboden. Er is slechts in beperkte mate sprake van business-to-business.
Momenteel is de leegstand in de Van Linschotenstraat laag. Echter, bij de gemeente zijn signalen bekend over bedrijven met verhuisplannen. Daarom is de gemeente in gesprek gegaan met ondernemers en pandeigenaren. Daar was veel belangstelling voor, maar de meeste ondernemers en pandeigenaren zien de toekomst van de Van Linschotenstraat zonnig in. Mede door de in hun ogen gunstige ligging ten opzichte van de kernen Valkenswaard en Dommelen. Wel zijn er wensen ten aanzien van de openbare ruimte. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de plaatsing van een plattegrondkast.

Dommelen
Bedrijventerrein Dommelen staat ook wel bekend als het Goudenrijderhof. Beeldbepalend is hier de Dommelsche Bierbrouwerij. Naast de bierbrouwerij zijn er diverse kleinere bedrijven gevestigd op bedrijventerrein Dommelen. Vaak in combinatie met een woonfunctie. In het noordelijke deel van de straat Goudenrijderhof heeft de woonfunctie zelfs zichtbaar de overhand gekregen.
De Dommelsche bierbrouwerij is een zeer innovatief bedrijf met groeiambities. Bovendien één van Valkenswaards grootste werkgevers. Er werken ook beduidend meer personen bij de brouwerij dan bij de overige bedrijven op het bedrijventerrein. Dat is een belangrijke reden om in het beleid specifiek aandacht te hebben voor de positie van dit bedrijf.
De bierbrouwerij is eigendom van multinational AB InBev, dat recent haar branchegenoot SABMiller heeft overgenomen. Daardoor maakt de Dommelsche Bierbrouwerij deel uit van de grootste bierproducent ter wereld. Binnen deze multinational is de Dommelsche Bierbrouwerij slechts een kleine speler. Voorgaande impliceert dat de lokale invloed op de toekomst van de Dommelsche Bierbrouwerij beperkt is. Dat terwijl het bedrijf zeer belangrijk is voor de werkgelegenheid in Valkenswaard en de toekomst van bedrijventerrein Dommelen.
De gemeente is zich ervan bewust dat het voor de het toekomstperspectief van de brouwerij belangrijk is dat AB InBev in de brouwerij blijft investeren. Zonder investeringen en groei verzwakt namelijk de positie van de Dommelsche Bierbrouwerij binnen de multinational, met mogelijk op termijn alle negatieve gevolgen van dien.
Vandaar dat de gemeente er in beginsel positief tegenover staat om de groeiambities van de Dommelsche Bierbrouwerij te faciliteren. Groei buiten de huidige locatie is daarbij denkbaar. Het is wel aan de Dommelsche Bierbrouwerij zelf om met goed uitgewerkte concrete plannen te komen. Wanneer hier meer duidelijkheid over is, zal de gemeente met de overige bedrijven van het bedrijventerrein Dommelen het toekomstbeeld van het bedrijventerrein bezien.

Bedrijventerrein Den Dries
Voor het kleine bedrijventerrein nabij Sportpark Den Dries wordt geen koerswijziging ingezet. Dit bedrijventerrein heeft een nette, parkachtige uitstraling. Het is een prima bedrijventerrein voor bedrijven uit hoofdzakelijk de dienstverlenende sector.

8.4 ZZP'ers

De zelfstandigen zonder personeel (ZZP) zijn een factor van belang geworden in de Nederlandse economie. Door diverse redenen is het aantal ZZP'ers in Nederland de afgelopen jaren zeer sterk gestegen. En deze trend lijkt vooralsnog niet te stoppen.
Tegelijkertijd is het een zeer heterogene groep. Variërend van succesvolle drukbezette consultants met een riant inkomen, tot de uit nood gedwongen zelfstandige bouwvakker met beperkt aantal opdrachtgevers en minimuminkomen. In de praktijk ontwikkelt zich slechts een klein deel van de ZZP'ers door tot grotere bedrijven. Echter, veel bedrijven met personeel zijn ooit als zelfstandige begonnen. Hoewel starters zeer belangrijk zijn voor de economie, leert de ervaring en onderzoek dat het lastig is om als gemeente gerichte initiatieven voor hen te ontplooien. Zo bleek een starterscentrum niet haalbaar en was de belangstelling voor een evenwel geslaagde Masterclass Ondernemen beperkt.
Daarom wordt er op initiatief van de gemeente geen specifieke projecten opgezet voor ZZP'ers en starters. In plaats daarvan haakt het graag aan bij initiatieven vanuit ondernemers(verenigingen).

In aanvulling daarop blijft de gemeente wel inzetten op:

Beroep aan huis
Valkenswaard blijft ervoor kiezen om relatief veel ruimte te bieden voor een beroep aan huis. Pas als er zwaarwegende redenen zijn om een bepaalde bedrijfsactiviteit niet toe te staan, wordt dit beperkt. Denk daarbij aan parkeeroverlast of een bedrijfsactiviteit met milieucategorie. Het moet laagdrempelig blijven om bijvoorbeeld een adviespraktijk aan huis te starten.

Inkomenssteun
Het is uitstekend wanneer ZZP'ers zelfstandig goed in hun inkomsten kunnen voorzien. Echter, de praktijk wijst uit dat dit niet altijd het geval is. Daarvoor voert de gemeente de regeling het Besluit bijstandsverlening aan zelfstandigen (Bbz) uit. De Bbz biedt mogelijkheden om aan ZZP 'ers met onvoldoende inkomen een uitkering te verstrekken. De ervaring leert dat het lastig is om de doelgroep tijdig te bereiken, maar toch blijft dit belangrijk. Verder biedt de Bbz ook mogelijkheden om juist vanuit een uitkeringssituatie een eigen bedrijf te starten.

8.5 Regionale samenwerking

Economie is een zeer belangrijk onderdeel van de Regionale Agenda 2015-2018 van de Metropoolregio Eindhoven (MRE). Het is het enige beleidsterrein met twee werkplaatsen (Economische Strategie en Bedrijventerreinen & Detailhandel). Daarnaast is de relatie met de werkplaatsen ruimte en arbeidsmarkt evident. Verder heeft Zuidoost-Brabant met Brainport Development een eigen krachtige uitvoeringsorganisatie van haar regionaal-economische strategie.
Voor Valkenswaard is het belangrijk om een positieve grondhouding te hebben ten aanzien van deze samenwerkingsverbanden. Niet alleen om niet geïsoleerd te raken, maar bovenal omdat door samenwerking veel meer mogelijk is dan bij het voeren van alleen lokaal beleid. Denk daarbij aan de successen van de samenwerking als Brainport, maar ook aan het maken van afspraken zoals in de Regionale Detailhandelsvisie. Het is bijvoorbeeld een veel krachtiger signaal om met 21 gemeenten te zeggen dat detailhandel primair in het centrum geconcentreerd moet worden, dan wanneer alleen Valkenswaard dat doet. Valkenswaard erkent dit belang van regionaal-economische samenwerking en levert daar een actieve en positieve bijdrage aan. Dit met oog voor de belangen van de lokale economie. De keerzijde is wel dat de lokale beleidsvrijheid daardoor afneemt. Een trend die, mede onder invloed van de provincie Noord-Brabant, de afgelopen jaren steeds verder is ingezet.

8.6 Accountmanagement

Sinds enkele jaren heeft de gemeente Valkenswaard de beschikking over een accountmanager. De accountmanager is kort samengevat het centrale aanspreekpunt voor nieuwe én bestaande ondernemers. Overigens dient dit niet te worden verward met een acquisiteur. Valkenswaard

beschikt immers niet over vrij uitgeefbare industriegronden, of bedrijfspanden die in eigendom zijn van de gemeente. De rol van de accountmanager op dit vlak ligt derhalve veel meer op het leggen van verbindingen tussen vraag en aanbod en het zoeken naar kansen en mogelijkheden. Beleid zoals voorliggend economisch beleid en de Toekomstvisie geven daarbij de richting aan.

De accountmanager zal de komende jaren specifiek worden ingezet op de volgende speerpunten:

- Relatiebeheer met de (grotere) gevestigde werkgevers. Het is immers cruciaal voor de werkgelegenheid om deze bedrijven voor Valkenswaard te behouden. Daarvoor is het belangrijk om bij hen de vinger aan de pols te houden en goed in te kunnen spelen op hun wensen en behoeften;
- Ervoor zorgen dat ondernemers snel geholpen worden door de gemeente. Denk daarbij aan het faciliteren en meedenken bij verzoeken van ondernemers om vestiging en uitbreidingsplannen mogelijk te maken. Dit doet de accountmanager uiteraard niet alleen. Alle medewerkers van de gemeente Valkenswaard zullen hierbij voor ogen moeten hebben dat het van groot belang is voor Valkenswaard dat het bedrijfsleven snel en efficiënt wordt bediend. Oplossingsgericht en Daadkrachtig!
- Verbinden van vastgoedeigenaren, maatschappelijke partners zoals NV BOM, ondernemers en andere betrokkenen bij onder meer herontwikkelingen op bedrijventerreinen. De accountmanager gebruikt diens netwerk om partijen bij elkaar te brengen en zo processen te versnellen die zorgen voor een nieuwe ontwikkelingen op leegstaande locaties. Daardoor wordt economische ontwikkeling versneld;
- Acquisitie voor de Leisure zone. De gemeente neemt geen afwachtende houding aan om haar breed gedragen ambitie te realiseren om te komen tot een Leisure zone. Het is belangrijk om investeerders uit de toeristisch-recreatieve sector voor vestiging in Valkenswaard te interesseren.
- In nauwe samenwerking met de Stichting Centrummanagement tegengaan van leegstand voor het centrum van Valkenswaard.

In het domein van sociale zaken wordt door de gemeente een specifieke arbeidsmakelaar ingezet. Deze functionaris is er vooral op gericht om werklozen aan de slag te krijgen. De accountmanager onderhoudt een nauw contact met de arbeidsmakelaar.

Daarnaast wordt accountmanagement ondersteund door een gemeentelijke communicatiestrategie. De gemeente streeft ernaar om nadrukkelijker uit te dragen waarmee zij zich bezig houdt. Dit met als doel het imago van Valkenswaard te verbeteren en ondernemers onder meer te interesseren voor vestiging in Valkenswaard. Hierbij wordt vanzelfsprekend de verbinding gezocht met Valkenswaard Marketing.

8.7 Digitaal ondernemersloket

De accountmanager heeft een belangrijke rol om ervoor te zorgen dat de ondernemer vooruit kan in Valkenswaard. Dit kan echter ook op andere manieren. Veel betrekkelijk eenvoudige zaken zijn digitaal te regelen. Daarom komt op de nieuwe gemeentelijke 'toptakenwebsite' ook een nieuw digitaal ondernemersloket.

8.8 Aansluiting onderwijs-economie

De gemeente Valkenswaard maakt onderdeel uit van een regio waarin veel technische bedrijven zijn gesitueerd. De landelijke problematiek van een tekort aan goed geschoold technisch personeel is ook op Valkenswaard van toepassing en vraagt om aandacht en actie. Daarnaast is het ter preventie en inperking van jeugdwerkloosheid van belang om jongeren al binnen het onderwijs kennis te laten maken met techniek.

In juni 2016 is als uitvloeisel van de samenwerking tussen ondernemers, scholengemeenschap Were Di en de gemeente rondom het project Opeduca een convenant afgesloten waarin de partners Were Di, de gemeente en vier ondernemers de intentie uitspreken om gezamenlijk te

investeren in “Leren voor duurzame ontwikkeling”.

Doordat er sinds kort een structurele invulling is voor van de functie beleidsmedewerker onderwijs is er meer ruimte om structureel werk te maken van samenwerking in triple helix verband aan het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Dit is vanuit economisch oogpunt belangrijk om op lange termijn de doelstelling van een lage werkloosheid te realiseren.

Bijlage 1 Economie Valkenswaard in cijfers

Het is zeer gebruikelijk om economische ontwikkeling uit te drukken in cijfers. Al dan niet weergegeven in grafieken. Wie is immers niet bekend met de voorspellingen van economische groei of werkgelegenheidsontwikkeling? De meest gepresenteerde cijfers hebben betrekking op landelijke ontwikkelingen en geven een beeld van hoe de Nederlandse economie ervoor staat. Hoewel het functioneren van de Valkenswaards economie zeker niet los gezien kan worden van de economische ontwikkelingen om ons heen, is het ook mogelijk om met cijfers een beeld te schetsen van Valkenswaardse economie. Dat gebeurt in deze bijlage 1 en helpt bij het bepalen van de hiervoor uiteengezette economische koers van de gemeente.

De gemeente Valkenswaard beschikt logischerwijs niet over een eigen statistisch bureau. Er is echter wel een veelheid aan verschillende data beschikbaar is, waarvan hiervoor dankbaar gebruik is gemaakt.

1.1 Ondernemerschap

Aantal ondernemers

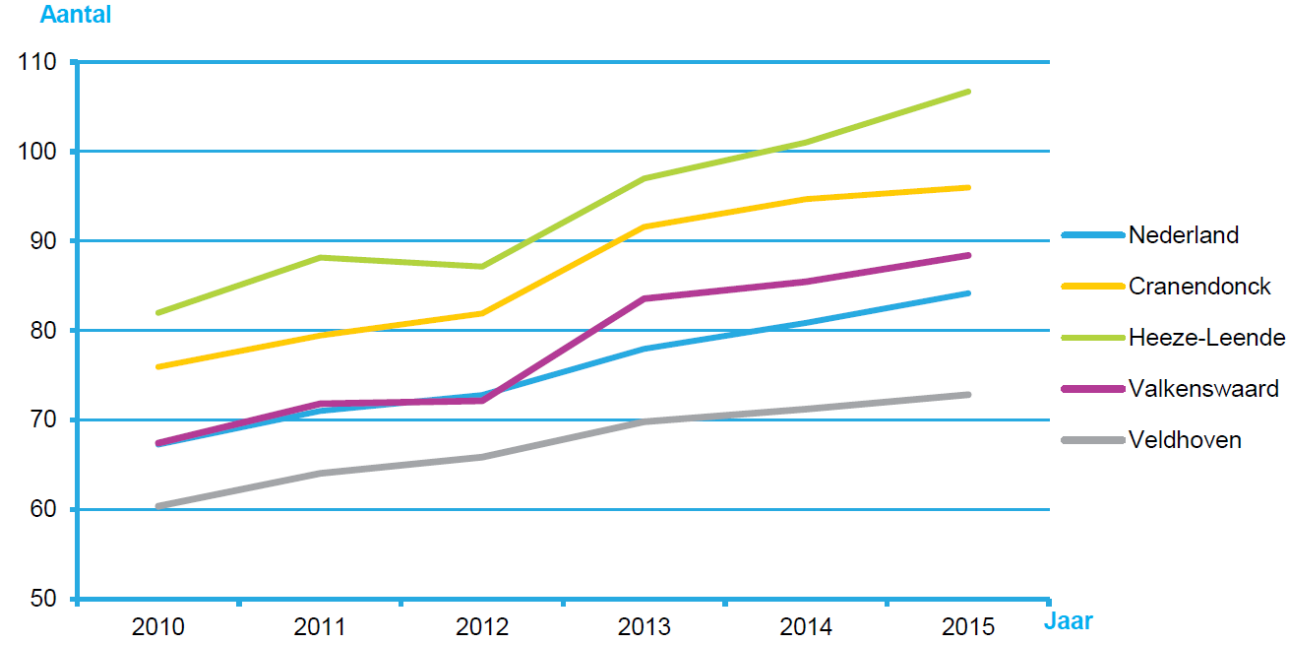

Ontwikkeling aantal ondernemers per 1.000 inwoners, 1 januari 2010-2015 (2010 = 100), Bron: KvK, CBS.

Bovenstaande tabel laat zien dat inwoners van de A2-gemeenten, en zo ook Valkenswaard, relatief vaker ondernemer zijn dan in Nederland gebruikelijk is. Hier wordt de structurele stijging van het aantal ondernemers wel sterk beïnvloed door de toename van het aantal ZZP'ers.

Ondernemerschap naar geslacht

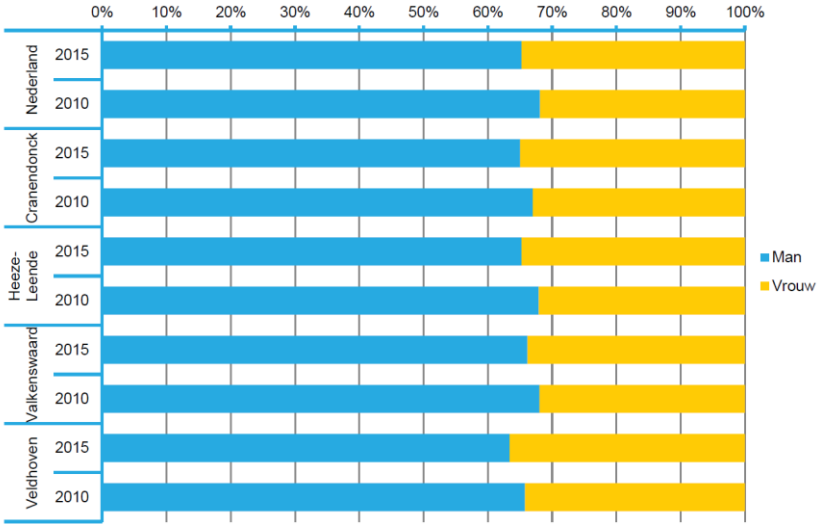

Procentuele verdeling ondernemers naar geslacht, 2010 en 2015. Bron: KvK.

Bijeenkomsten van ondernemersverenigingen zoals het VICV worden in de praktijk vooral bezocht door mannen. Dit is niet vreemd, gelet op het feit dat in Valkenswaard twee keer zoveel mannen ondernemer zijn dan vrouwen. Dit komt overeen met landelijke cijfers, evenals de toename van het aandeel vrouwelijke ondernemers dat de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden.

Ondernemerschap naar leeftijd

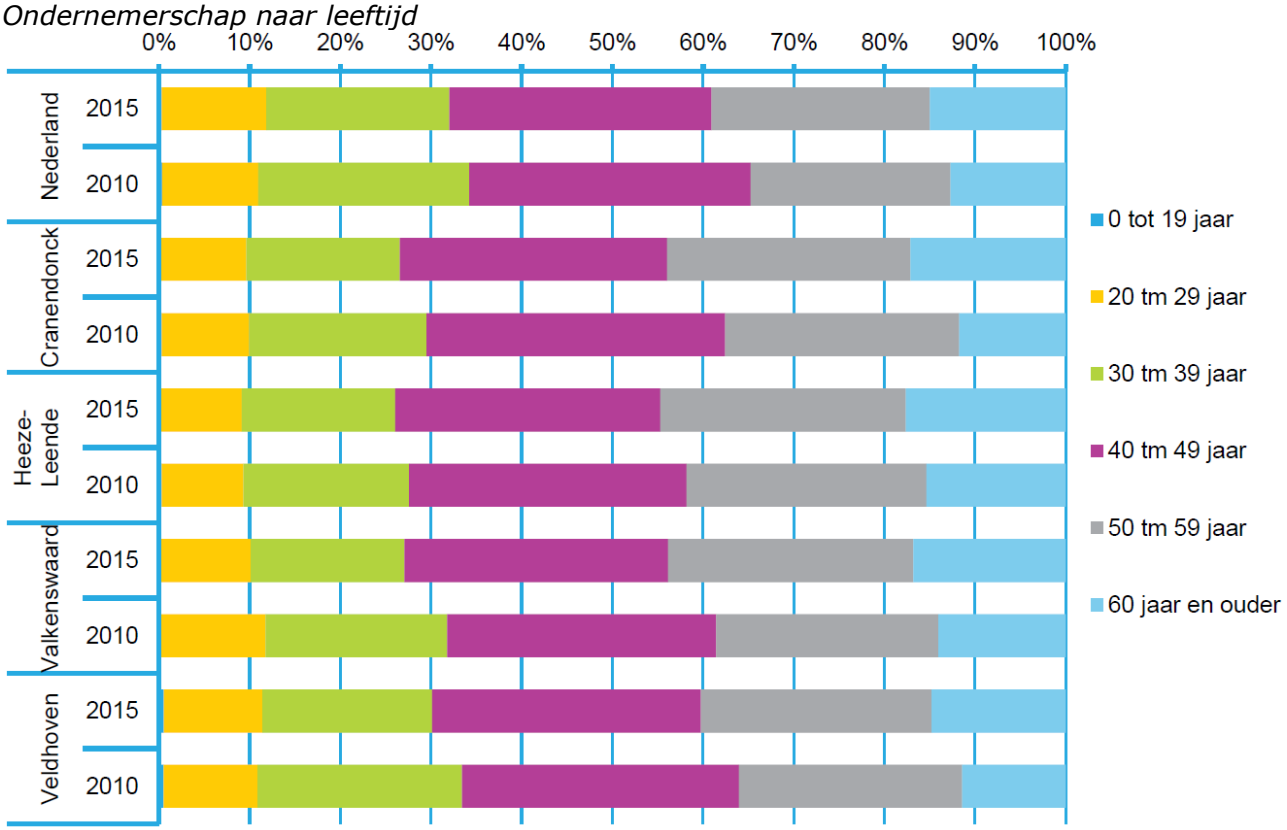

Procentuele verdeling ondernemers naar leeftijdsklasse, 2010 en 2015. Bron: KvK.

De A2-gemeenten en dit geldt zeker ook voor Valkenswaard, hebben relatief veel oude ondernemers. Ook is het aandeel ondernemers dat ouder is dan 50 de afgelopen jaren overal toegenomen. Enerzijds komt dit door landelijke trends als vergrijzing, de verhoging van de pensioensgerechtigde leeftijd en de wens om op steeds hogere leeftijd actief te blijven. Daarbij speelt voor Valkenswaard mee dat de ontwikkelingen ontgroening en vergrijzing zich hier relatief sterk voordoen.

Etnisch ondernemerschap

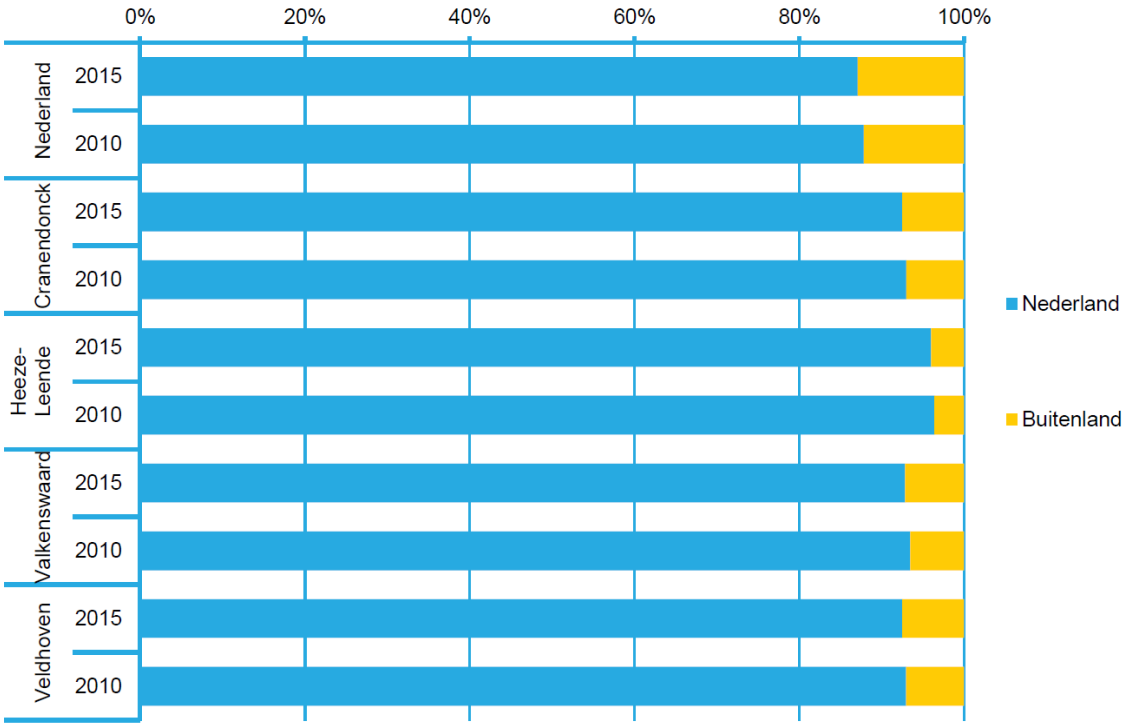

Procentueel aandeel ondernemers geboren in Nederland of in buitenland, 2010 en 2015. Bron: KvK.

In sommige meer stedelijke gemeenten groeit de aandacht voor etnisch ondernemerschap (ondernemerschap door personen van buitenlandse afkomst). Bovenstaande tabel laat zien welk aandeel van de ondernemers in Nederland danwel in het buitenland is geboren.
In Valkenswaard is dit in verhouding met de landelijke cijfers laag. In Valkenswaard gaat het vooral om ondernemers afkomstig uit België, Polen en China, terwijl landelijk Turkije en Azië (exclusief China) de belangrijkste herkomstgebieden zijn.

Starters en stoppers
Veel bedrijven bestaan niet voor de eeuwigheid. Dit geldt natuurlijk in het bijzonder voor ZZP´ers. Daarom is het interessant om te zien in hoeverre er bedrijven gestart worden en ook of er bedrijven stoppen.

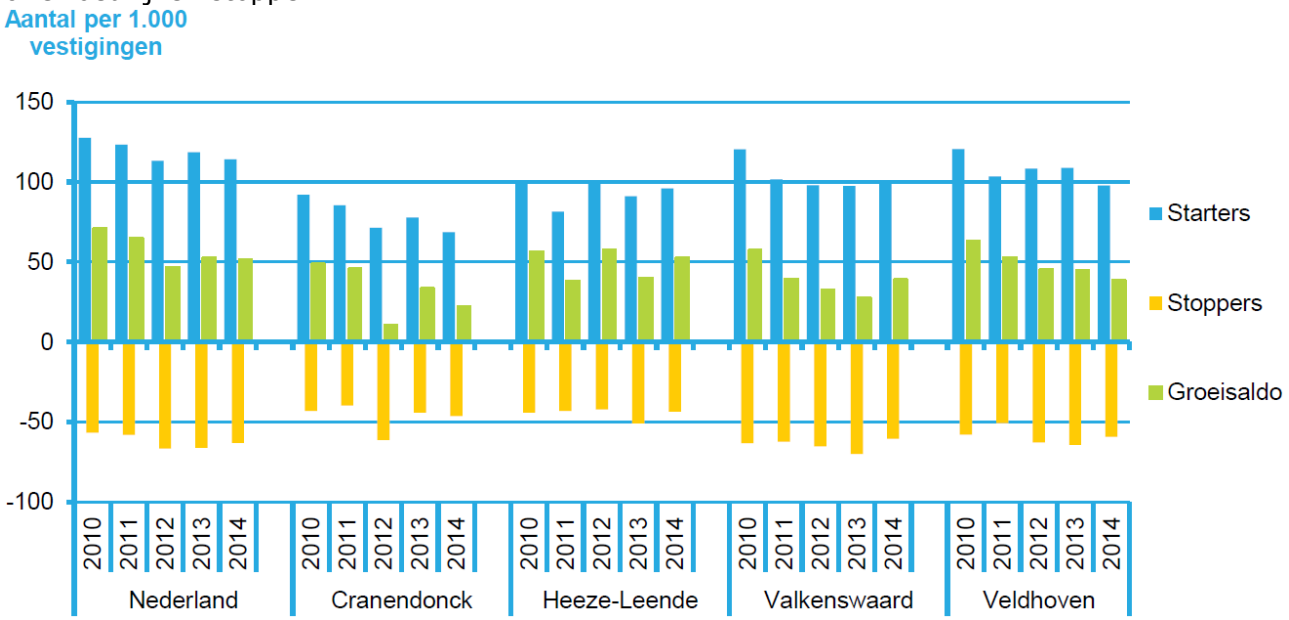

Ontwikkeling aantal starters, stoppers en saldo van beide per 1.000 inwoners 2010-2014. Bron: KvK, CBS.

Uit voorgaande figuur blijkt dat na 2010 het relatieve aantal starters in Valkenswaard vrij stabiel is en hoog vergeleken met de andere A2-gemeenten. Echter het aantal stoppers is tegelijkertijd ook relatief hoog. Daardoor was het groeisaldo (starters-stoppers) van het aantal bedrijven laag. Wel starten er nog beduidend meer bedrijven dan er stoppen.
Overigens zijn de meeste Valkenswaardse starters actief in de zakelijke dienstverlening of groothandel. Het aantal starters in de gezondheids- en welzijnszorg en detailhandel is relatief laag. De meeste stoppers waren actief in de zakelijke dienstverlening en bouw. Sectoren waarin juist veel ZZP'ers actief zijn.

1.2 Arbeidsmarkt

Aantal banen in een gemeente ten opzichte van de omvang van de beroepsbevolking in de gemeente

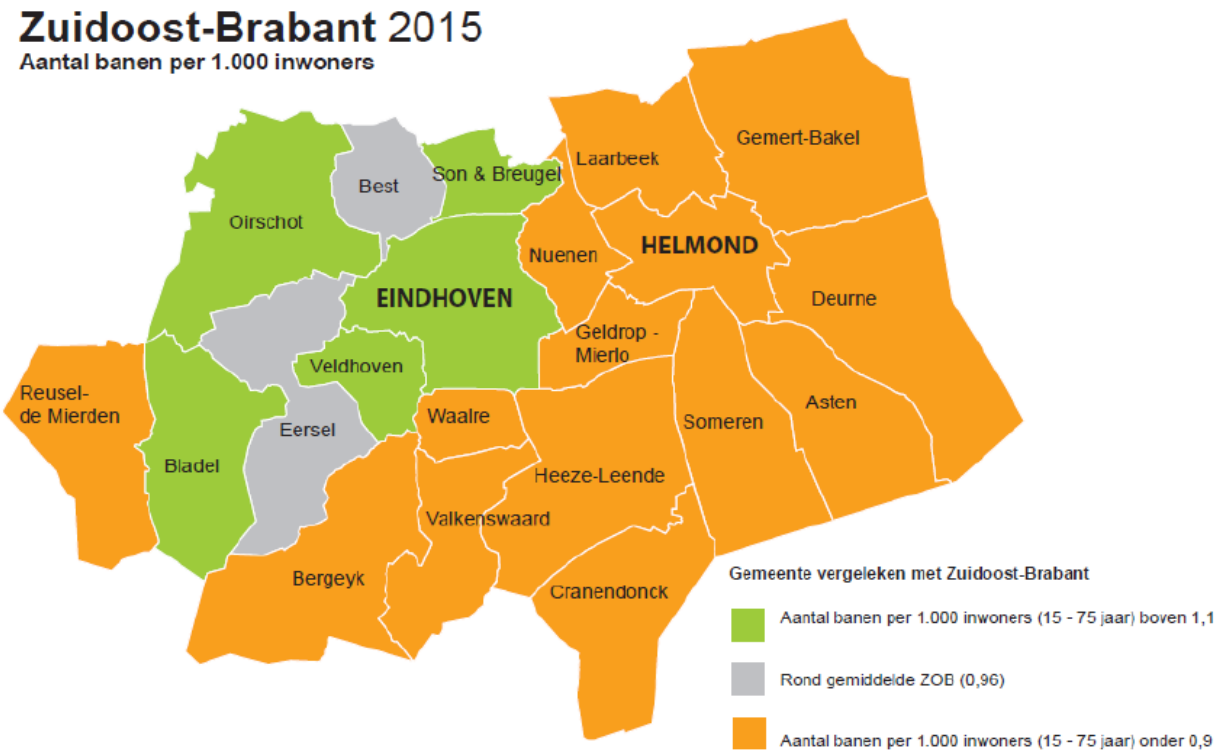

Bron: Tabellenboek vestigingsregister 2015 van de gemeenten Eindhoven en Helmond in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en MRE

Bovenstaande figuur laat zien dat Eindhoven en enkele gemeenten die zeer nauw verweven zijn met de economische structuur van Eindhoven (denk aan Ekkersrijt in Son & Breugel) de banenmotor zijn van de regio Zuidoost-Brabant. Deze gemeenten hebben meer banen dan zij inwoners hebben die tot de beroepsbevolking behoren en verschaffen dus veel werk aan inwoners van buiten de eigen gemeenten. De meeste gemeenten die daar niet direct bij horen, zoals Valkenswaard, blijven achter bij het regionale gemiddelde.

Werkgelegenheid

Banen	2011	2012	2013	2014	2015
Valkenswaard	**13.100**	**13.800**	**13.500**	**13.400**	**12.900**
Ontwikkeling		5%	-2%	-1%	-4%
ZOB	**405.800**	**407.700**	**405.400**	**398.700**	**400.200**
Ontwikkeling		0%	-1%	-2%	0%
Vestigingen	2011	2012	2013	2014	2015
Valkenswaard	**2.670**	**2.760**	**2.770**	**2.790**	**2.810**
Ontwikkeling		3%	0%	1%	1%
ZOB	**62.850**	**64.450**	**65.680**	**66.640**	**68.330**
Ontwikkeling		3%	2%	1%	3%

Bron: Tabellenboek vestigingsregister 2015 van de gemeenten Eindhoven en Helmond in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en MRE

Bovenstaande tabel laat zien dat over de periode 2011-2015 de werkgelegenheidsontwikkeling in Valkenswaard licht achterblijft bij de ontwikkeling van Zuidoost-Brabant (ZOB). In Valkenswaard was sprake van een krimp van 1,53% en in de regio 1,38%. Overigens presteert Zuidoost-Brabant beter dan de rest van Nederland.
De toename van het aantal vestigingen is de afgelopen jaren sterk beïnvloed door de groei van het aantal ZZP'ers. In deze cijfers telt de nieuwvestiging van één ZZP'er even zwaar mee als de vestiging van een bedrijf met bijvoorbeeld 100 werknemers.

Werkgelegenheid naar sector in %

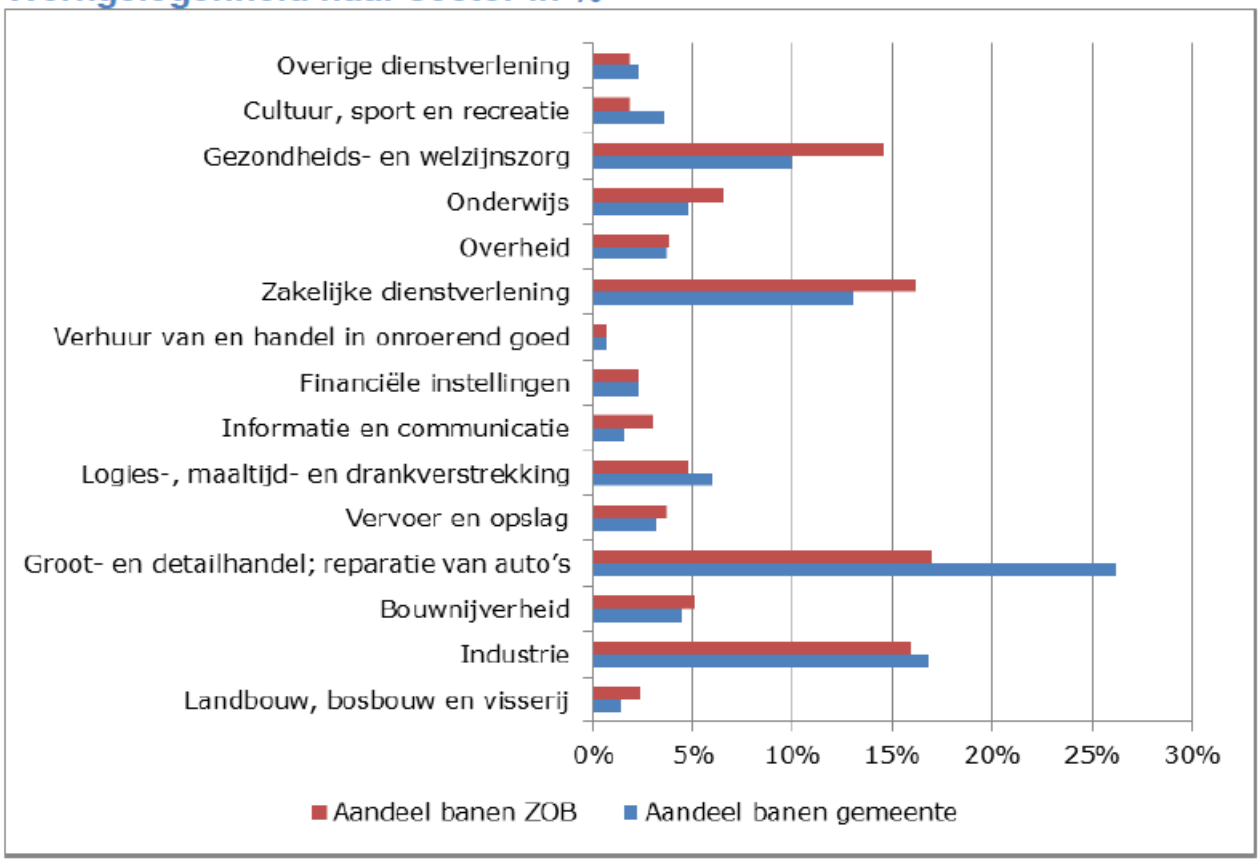

Bron: Tabellenboek vestigingsregister 2015 van de gemeenten Eindhoven en Helmond in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en MRE

Bovenstaande figuur laat de verdeling van de werkgelegenheid over de diverse sectoren in Valkenswaard en Zuidoost-Brabant zien in 2015. Daaruit blijkt dat Valkenswaard mede met dank aan groothandel MCB en het van oudsher relatief grote winkelcentrum naar verhouding veel werkgelegenheid heeft in de groot- en detailhandel. Ook de industrie is een belangrijke factor. Zeker wanneer in ogenschouw wordt genomen dat Zuidoost-Brabant als Brainportregio in verhouding met de rest van Nederland relatief veel industriële werkgelegenheid kent.
Dat de gezondheids- en welzijnszorg achter blijft, komt mede door het ontbreken van een ziekenhuis in Valkenswaard. Valkenswaard heeft als toeristische gemeente wel relatief veel banen in de cultuur, sport & recreatie en logies-, maaltijd- en drankverstrekking. Echter, in absolute aantallen is het aandeel in de werkgelegenheid (nog) niet groot.

Werkloosheid
Naast werkgelegenheid is er sprake van werkloosheid. Omdat arbeidsmarkten gemeentegrensoverschrijdend zijn, zeggen de werkgelegenheidscijfers in een gemeente niet veel over de werkloosheid. Zo heeft Eindhoven naar verhouding zeer veel werkgelegenheid, maar ook een hoge werkloosheid. Waalre en Heeze-Leende hebben daarentegen relatief weinig banen, maar wel een lage werkloosheid. Dit zijn dan ook typische forensengemeenten.

Niet-werkende werkzoekenden

	% NWW'ers	< 27 jaar	27 - 50 jaar	> = 50 jaar	<6 maanden	>= 6 maanden
Valkenswaard	10,8%	7%	40%	52%	16%	84%
Bergeijk	6,6%	9%	40%	52%	14%	86%
Cranendonck	9,5%	7%	42%	51%	16%	84%
Eindhoven	13,4%	9%	51%	40%	15%	85%
Heeze-Leende	6,7%	7%	42%	51%	22%	78%
Veldhoven	7,8%	8%	44%	48%	20%	80%
Waalre	7,8%	6%	39%	55%	19%	81%
Nederland	10,4%	9%	49%	42%	19%	81%

Bron: UWV (juni 2016)

Er bestaan verschillende definities van werkloosheid. In bovenstaande tabel is uitgegaan van een definitie van het UWV. Daarin zijn de niet-werkende werkzoekenden (NWW'ers) afgezet tegen de beroepsbevolking. De beroepsbevolking bestaat daarbij uit iedereen tussen de 15 en 75 jaar die werkt of zonder werk is en beschikbaar en op zoek is naar werk.

Uit de tabel blijkt dat in juni 2016 Valkenswaard een relatief hoge werkloosheid heeft. Het werkloosheidsbestand bestaat daarbij uit relatief veel oude en langdurige werklozen. Het hebben van een relatief hoog aandeel oudere en/of langdurig werklozen komt in deze regio relatief vaak voor in vergelijking met de rest van Nederland. Het nadeel hiervan is dat dit doelgroepen zijn waarvoor het relatief lastig is om werk te vinden. Tegelijkertijd geldt voor relatief oude werklozen dat zij op relatief korte termijn de arbeidsmarkt voor de AOW zullen verruilen.

Opleidingsniveau
Scholing is belangrijk om een goede positie op de arbeidsmarkt te kunnen verwerven. De volgende figuur laat zien dat de beroepsbevolking van de gemeente Valkenswaard structureel een relatief groot aandeel laagopgeleiden kent.

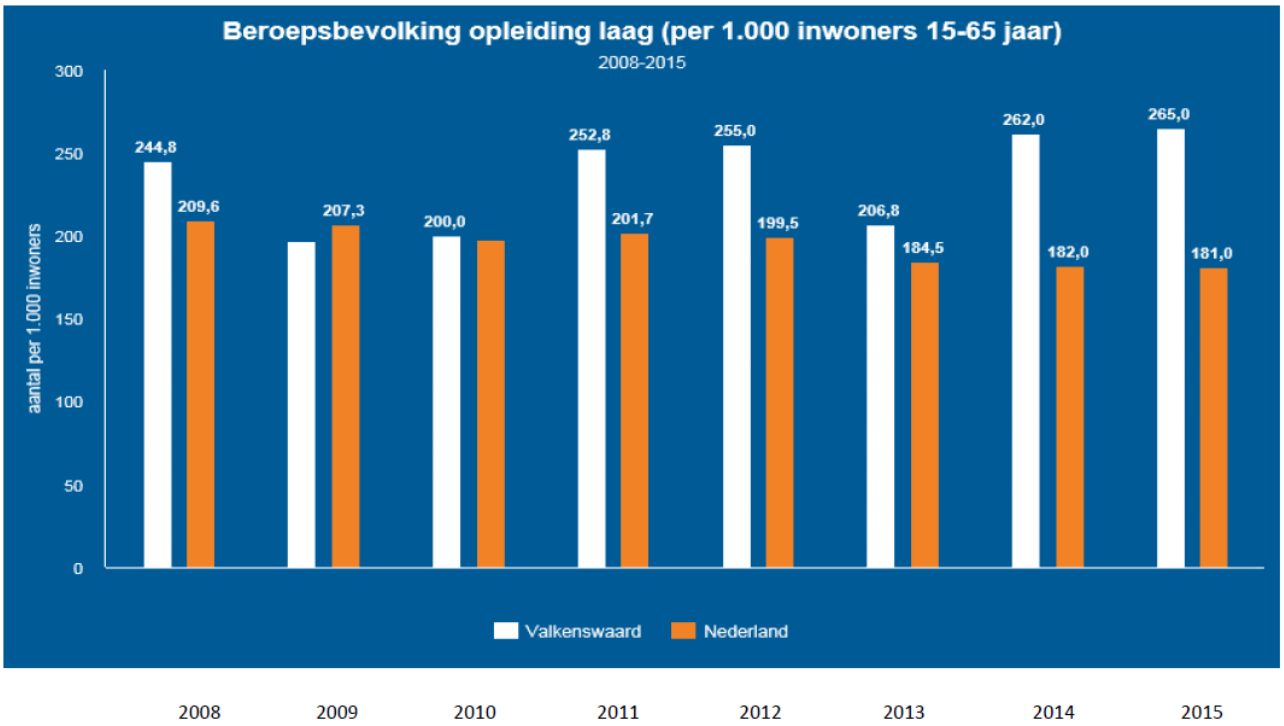

Bron: CBS Statline en Waar staat je gemeente

De samenstelling van de beroepsbevolking verandert. Voor de instroom in de beroepsbevolking kan worden ingezoomd op de leerlingen die momenteel middelbaar onderwijs volgen. Onderstaande tabel laat zien dat het onderwijsniveau dat gevolgd wordt door leerlingen uit Valkenswaard slechts ligt afwijkt van Zuid-Nederland en de rest van het land. Echter, in de praktijk verlaten met name hoger opgeleide leerlingen Valkenswaard na de middelbare school om elders een vervolgopleiding te volgen.

Leerlingen, deelnemers aan onderwijs (juli 2015)

	Valkenswaard	%	**Zuid-Nederland**	%	**Totaal-Nederland**	%
VWO (3-6)	268	16%	34175	17%	163263	17%
Havo (3-5)	262	15%	34019	17%	159400	16%
VO onverdeeld (1-3)	684	40%	84217	42%	413274	42%
VMBO theoretisch (3-4)	215	13%	24882	12%	114601	12%
VMBO basis kader beroeps (3-4)	207	12%	19955	10%	103064	10%
Praktijkonderwijs	55	3%	5049	2%	29223	3%
Totaal	*1691*	*100%*	*202297*	100%	982825	100%

Bron: CBS Statline en Waar staat je gemeente

1.3 Bedrijventerreinen

Een belangrijke vestigingslocatie voor bedrijven zijn bedrijventerreinen. Zeker voor sectoren zoals industrie en transport & logistiek. Onderstaande tabel brengt voor enkele gemeenten het netto aantal ha in beeld dat reeds is uitgegeven en terstond beschikbaar is voor uitgifte. Met netto ha wordt het aantal ha bedoeld dat daadwerkelijk in gebruik genomen wordt door een bedrijf (dus geen gemeentelijke infrastructuur, groen, etc.).

	Uitgegeven netto ha bedrijventerrein	Netto ha terstond uitgeefbaar
Valkenswaard	97	0
Cranendonck	293	7
Heeze-Leende	26	4
Bladel	152	38
Bergeijk	71	0
Veldhoven	143	12

Bron: Provincie Noord-Brabant (2016)

Vergeleken met de andere gemeenten beschikt Valkenswaard over een beperkt aanbod aan bedrijventerreinen. Dat is ook deels terug te zien in de hiervoor geschetste economische prestaties. Deze tabel verklaart ondermeer deels waarom Bladel relatief meer banen heeft dan Valkenswaard.

De programmering van bedrijventerreinen wordt afgestemd met de regio en provincie. Met het oog daar op heeft de provincie Noord-Brabant in 2014 opdracht gegeven aan Bureau Buiten om een meerjarenprognose van de vraag naar bedrijventerreinen te maken.

	Netto areaal bedrijventerrein			
Subregio	**Netto areaal 2013**	**Netto areaal 2020**	**Netto areaal 2030**	**Netto areaal 2040**
De Peel (incl. Helmond)	642	698	696	679
De Peel (excl. Helmond)	303	328	329	324
Stedelijk Gebied (incl. Oirschot)	2046	2223	2223	2184
Stedelijk Gebied (excl. Oirschot)	1993	2166	2167	2129
De Kempen (excl. Oirschot)	238	258	256	248
De Kempen (incl. Oirschot)	291	315	312	303
A2-gemeenten/Regio Zuid	193	209	210	206
Totaal Zuidoost-Brabant (zonder dubbeltellingen)	**2780**	**3019**	**3018**	**2962**

Subregio	**Ontwikkeling ruimtebehoefte**		
De Peel (incl. Helmond)	**2014-2020**	**2021-2030**	**2031-2040**
De Peel (excl. Helmond)	56	-2	-17
Stedelijk Gebied (incl. Oirschot)	26	1	-6
Stedelijk Gebied (excl. Oirschot)	177	0	-39
De Kempen (excl. Oirschot)	173	0	-38
De Kempen (incl. Oirschot)	20	-2	-8
A2-gemeenten/Regio Zuid	24	-3	-9
Totaal Zuidoost-Brabant (zonder dubbeltellingen)	16	1	-4
	239	**-1**	**-57**

Hieruit blijkt dat er richting 2020 nog wel vraag is naar bedrijventerreinen, maar mede door het afnemende ruimtegebruik door bedrijven en de krimpende beroepsbevolking wordt daarna een krimp van de vraag naar bedrijventerreinen verwacht. Tot 2040 is er voor de gehele A2-gemeenten nog behoefte aan ongeveer 12 ha. Grote uitbreidingsplannen zijn derhalve voor Valkenswaard niet noodzakelijk en haalbaar.